

Hallituksen esitys Eduskunnalle väestökirjanpidon uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi väestötietolakia, rekisterihallintolakia, nimilakia ja avioliittolakia sekä säädettäväksi laki uskontokuntien jäsenrekistereistä valtion ja kirkon välisten väestökirjanpidon järjestelyjen toteuttamiseksi. Lainsäädäntöä ehdotetaan muutettavaksi siten, että väestökirjanpito olisi organisaatioltaan ja menetelmiltään nykyistä yhtenäisempi ja selkeämpi. Ajantasainen väestökirjanpito perustuisi valtion väestötietojärjestelmään, jota myös evankelis-luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkkokunta ylläpitäisivät ja käyttäisivät hyväksi hoitaessaan omaa toimintaansa ja hallintoaan sekä niille erikseen säädettyjä viranomaistehtäviä, kuten tietopalvelutehtäviä ja avioliiton esteiden tutkintaa.

Yhteistyö valtion rekisteriviranomaisten sekä evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan välillä jatkuisi siten, että seurakunnat voisivat edelleenkin ottaa vastaan ja ilmoittaa väestötietojärjestelmään tietoja niistä tapahtumista, joilla on liittymäkohtia kirkollisiin toimituksiin ja joiden yhteydessä kansalaiset siten joka tapauksessa

asioivat seurakunnan kanssa. Seurakunnilla olisi myös väestökirjanpidon tietopalveluun liittyviä tehtäviä, tärkeimpänä tietojen luovuttaminen vanhoista kirkonkirjoista.

Evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnat pitäisivät muiden uskontokuntien tavoin jäsenrekisteriä. Jäsenrekisterin tietosisällöstä ja ylläpidosta säädettäisiin laissa uskontokuntien jäsenrekistereistä. Jäsenrekisteriä pidettäisiin ajantasalla väestötietojärjestelmän tiedoilla.

Esitykseen sisältyy lisäksi joitakin teknisluonteisia muutoksia.

Tarkoituksena on antaa erikseen edellä mainittuihin väestökirjanpidon järjestelyihin liittyvät hallituksen esitykset kirkkolain muuttamisesta ja ortodoksisesta kirkkokunnasta annetun lain muuttamisesta. Kyseisiin esityksiin ja tähän esitykseen sisältyvien lakien on tarpeen tulla voimaan samanaikaisesti.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan noin vuoden kuluttua siitä, kun eduskunta on ne hyväksynyt.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
YLEISPERUSTELUT	4
1. Johdanto	4
2. Historiallinen kehitys	4
3. Nykytila	5
3.1. Nykyinen lainsäädäntö ja käytäntö	5
3.2. Nykytilan arviointi	8
4. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	9
5. Esityksen vaikutukset	11
5.1. Taloudelliset vaikutukset	11
5.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	12
6. Asian valmistelu	12
7. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	13
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	15
1. Lakiehdotusten perustelut	15
1.1. Väestötietolaki	15
1.2. Rekisterihallintolaki	19
1.3. Nimilaki	19
1.4. Avioliittolaki	20
1.5. Laki uskontokuntien jäsenrekistereistä	20
2. Tarkemmat säännökset	22
3. Voimaantulo	22
LAKITEKSTIT	
1. Laki väestötietolain muuttamisesta	23
2. Laki rekisterihallintolain 3 §:n 3 momentin kumoamisesta	27
3. Laki nimilain muuttamisesta	28
4. Laki avioliittolain muuttamisesta	30
5. Laki uskontokuntien jäsenrekistereistä	31

RINNAKKAISTEKSTIT

1. Laki väestötietolain muuttamisesta	33
3. Laki nimilain muuttamisesta	40
4. Laki avioliittolain muuttamisesta	44

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Suomen väestökirjanpito on vuosisatojen historiallisen kehityksen seurauksena organisaatioltaan ja menetelmiltään omaleimainen. Valtion viranomaisten ohella väestökirjanpidosta ovat huolehtineet myös kirkon viranomaiset.

Väestökirjanpito on yhteiskunnalle kuuluva tehtävä, jonka yhtenäistämiseen on jo pitkään kiinnitetty huomiota. Uudistuksen toteuttamiseen ovat kuitenkin vaikuttaneet monet käytännön syyt, kuten epätietoisuus seurakuntien jäsenrekisterinpidon järjestämiseen liittyvistä ratkaisuista.

Yksimielisyys väestökirjanpidon kehittämisperiaatteista todettiin valtion sekä evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksien kirkkokunnan välillä vuonna 1989, jolloin osapuolet sopivat uudistuksen valmistelun aloittamisesta. Valmistelussa on lisäksi otettu huomioon evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksien kirkkokunnan kirkolliskokousten vuonna 1994 esittämät kannanotot, joiden mukaan väestökirjanpitoa kehitetään yhteistyössä valtion ja kirkkokuntien välillä.

2. Historiallinen kehitys

Väestökirjanpito on ollut hallinnollisesti kaksijakoinen 1500-luvulta lähtien. Seurakunnat pitivät luetteloita kirkollisista toimuksista ja valtion viranomaiset maakirjoja ja henkikirjoja verotusta ja sotaväenottoja varten.

Kirkonkirjojen pito sai alkunsa, kun kasteituista, vihityistä ja kuolleista ryhdyttiin laatimaan luetteloita. Ensimmäiset säännökset kirkonkirjojen pitämisestä sisältyivät vuoden 1686 kirkkolakiin, jossa papisto velvoitettiin pitämään väestöluetteloita. Samalla oli myös pidettävä kirjaa väestön muuttoliikkeistä seurakunnasta toiseen. Näin oli luotu pohja jatkuvalle väestörekisterinpidolle.

Evankelis-luterilaisen kirkon kirkonkirjojen pidossa otettiin jo varhain huomioon valtakunnan yleisen väestörekisterin tarpeet. Myös ortodoksinen kirkkokunta on pitänyt jäsenistään pitkään kirkonkirjoja, mutta ne palvelivat aikaisemmin pääasiassa kirkollisia

tarpeita. Vasta 1900-luvun alkupuolella ortodoksien kirkkokunnan papisto määrättiin asetuksella pitämään seurakunnan jäsenistä samantapaista pääkirjaa kuin evankelis-luterilaisessa kirkossakin.

Vuonna 1889 annetun eriuskolaislain nojalla perustettujen eriuskolaisseurakuntien johtajat olivat velvollisia pitämään seurakuntalaisistaan luetteloita, joihin oli merkittävää samanlaisia tietoja kuin kirkonkirjoihin.

Uskonnonvapauslaissa (267/1922) tarkoitettu rekisteröidyt uskonnolliset yhdyskunnat pitivät jäsenistään väestörekisteriä vuoteen 1971 asti.

Vuonna 1917 annettiin asetus siviilirekisterin pitämisestä niistä henkilöistä, jotka eivät kuuluneet mihinkään laillistettuun uskonto-kuntaan. Asetus tuli voimaan vuoden 1918 alusta.

Vuodesta 1971 muiden kuin evankelis-luterilaiseen kirkkoon ja ortodoksiseen kirkkokuntaan kuuluvien väestörekisterinpito on kuulunut valtion viranomaisille.

Kirkonkirjojen rinnalla kehittyi niistä riippumaton henkikirjoitus. Alkunsa se sai 1500-luvulla, kun väestöluetteloita ryhdyttiin pitämään verotusta ja sotaväenottoa varten. Varsinaista henkikirjaa ryhdyttiin laatimaan vuodesta 1634, jolloin maan asukkailla määrättiin kannettavaksi erityinen vero, henkירה. Henkikirjoituksen toimittaminen siirtyi vuonna 1652 papistolta valtion viranomaisille, henkikomissaareille. Vuoteen 1723 asti kirkkoherrat olivat kuitenkin edelleen läsnä henkikirjoitustoimituksessa ja vahvistivat henkikirjan allekirjoituksellaan. Vuonna 1765 määrättiin, että henkikirjaan oli merkittävä kaikki asukkaat, ja henkikirjaa ryhdyttiin käyttämään myös tilastollisiin tarkoituksiin, kuten väestölaskentaan. Vuonna 1779 henkikirjoitus annettiin kihlakunnan kirjuriin tehtäväksi. Siten sama virkamies huolehti kiinteistöveroja ja henkilöverotuksen perusasiakirjojen eli maakirjan ja henkikirjan laatimisesta.

Yhtenäinen valtiollinen väestörekisteri on ollut tavoitteena jo pitkään. Jo vuonna 1910 keisarillisen senaatin lainvalmistelukunta katsoi, että yhtenäisen, yhden ainoan rekisterin aikaansaaminen kaikista asukkaista olisi tarpeen. Asiaa on sittemmin selvitetty

varsin lukuisissa komiteoissa ja toimikunnissa. Väestötietolailla (507/1993) kumotun väestökirjalain (141/1969) hyväksymisen yhteydessä vuonna 1968 eduskunta piti tärkeänä, että väestön keskusrekisterin valmistuttua ryhdyttäisiin toimenpiteisiin koko väestökirjanpidon siirtämiseksi valtion hoidettavaksi.

Vuonna 1971 voimaan tulleen väestökirjalain mukaan väestöä, kiinteistöjä, rakennuksia ja huoneistoja koskevia tietoja merkittiin paikallisiin väestökirjoihin ja väestön keskusrekisteriin. Paikallisia väestökirjoja ovat olleet kotipaikkarekisterit, väestörekisterit ja henkikirjat. Ne olivat kortistomuodossa.

Kotipaikkarekisteriä pitivät rekisteritoimistot. Rekisteriin merkittiin tietoja henkilöistä, joilla oli kunnassa kotipaikka. Rekisterissä oli henkilötietojen lisäksi tietoja kiinteistöistä ja rakennuksista. Tietosisältöä laajennettiin vuonna 1981 asuinhuoneisto- ja toimilaitetiedoilla. Henkikirjat laadittiin vuosittain henkikirjoituksen perusteella. Henkikirja oli asiasisällöltään ote kotipaikkarekisterin tammikuun ensimmäisen päivän tilanteesta. Henkikirjan laatimisesta vastasivat rekisteritoimistot.

Väestörekisteriä ovat pitäneet evankelis-luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkkokunta jäsenistään ja rekisteritoimisto muusta väestöstä. Rekisteriin on merkitty henkilö- ja perhesuhdetietoja. Osin tiedot ovat olleet samoja kuin kotipaikkarekisterin tiedot.

Väestörekisterikeskuksen tehtävänä oli väestön keskusrekisterin ylläpito. Automaattisella tietojenkäsittelyllä pidettyyn rekisteriin otettiin vuodesta 1971 tiedot muutoista sekä vuodesta 1973 kaikki tiedot paikallisista väestökirjoista.

Vuonna 1984 väestökirjanpidon organisaatiota selkeytettiin siten, että kirkon väestörekisteriviranomaiset tulivat väestökirjahallinnon ohjaukseen ja valvontaan väestörekisterin pitoa koskevissa asioissa.

Vuonna 1990 luovuttiin henkikirjoituksesta, joka oli kallis ja kansalaisille byrokraattinen järjestelmä sillä saavutettuihin hyötyihin nähden. Kotipaikkarekisterien niin sanottujen henkilökorttien ylläpidosta luovuttiin vuonna 1993. Rakennus- ja huoneistotietojen ylläpitovastuuta on siirretty kunnille. Lähiaikoina on tarkoitus luopua kiinteistötietojen nykymuotoisesta ylläpidosta. Väestökirjanpidossa tarvittavat kiinteistöjen yksilöintitiedot voidaan hankkia tällöin valtakunnallisesta kiinteistötietojärjestelmästä.

3. Nykytila

Väestökirjanpitoa ja rekisterihallinnon organisaatiota on uudistettu 1 päivänä marraskuuta 1993 voimaan tulleella väestötietolalla ja 1 päivänä joulukuuta 1996 voimaan tulleella rekisterihallintolalla (166/1996).

Valtion väestökirjaviranomaisilla on käytössään nykyaikainen väestötietojärjestelmä, joka sisältää koko väestöä koskevat ajantasaiset tiedot. Väestötietojärjestelmän tietopalveluja, kuten suorakäyttöä, asiakasrekisterien päivityksiä ja puhelinpalveluja, on kehitetty merkittävästi viime vuosina, ja tämän vuoksi virkatodistusten käyttö on huomattavasti vähentynyt. Nykyisin hallinto- ja tuomioistuimenmenettelyssä tarvittavat tiedot hankitaan yleensä viran puolesta käyttäen väestötietojärjestelmän tietopalveluja.

Väestötietojärjestelmän rinnalla evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnat pitävät jäsenistään kirkollista väestörekisteriä (kirkonkirjat). Molemmat kirkot ovat kiinnittäneet viime vuosina paljon huomiota tietojenkäsittelyn kehittämiseen. Väestökirjanpitoa koskevilla ratkaisuilla on huomattava vaikutus järjestelmiä uudistettaessa.

3.1. Nykyinen lainsäädäntö ja käytäntö

Väestökirjanpidon organisaatio

Väestökirjanpidon keskusviranomaisena on sisäasiainministeriön alainen Väestörekisterikeskus. Viraston henkilökunnan määrä on noin 90.

Väestörekisterikeskuksen tehtävänä on kehittää väestötietojärjestelmää. Virasto vastaa väestötietojärjestelmän yleisestä toimivuudesta ja rekisteritoimintojen yhtenäisyydestä. Sen tehtävänä on myös valtakunnallinen tietopalvelu. Virastolle kuuluu lisäksi vaaleihin liittyviä tehtäviä sekä uskonnollisten yhdyksien rekisterin ja vihkimisoikeusrekisterin ylläpito.

Paikallisviranomaisina toimivat 37 maistraattia, joiden virka-alueena on yksi tai useampi kihlakunta. Ahvenanmaan maakunnassa paikallisviranomaisen tehtävät hoitaa lääninhallitus. Ennen 1 päivää joulukuuta 1996 tehtäviä hoiti 59 rekisteritoimistoa.

Maistraattien vakinaisen henkilöstön määrä on noin 570. Väestötietojärjestelmän ylläpitoon ja tietopalveluun käytetään maistraa-

teissa yhteensä noin 390 henkilötyövuotta. Lukuun sisältyvät myös kiinteistö-, rakennus- ja huoneistotietojen ylläpito- ja tietopalvelutehtävät. Maistraateista 24 toimii kihlakunnanvirastojen yksikköinä ja 13 erillisinä virastoina. Maistraateilla on päätoimipisteen lisäksi yhteensä 21 palveluyksikköä, joissa on saatavilla kaikkia rekisterihallinnon palveluja. Niissä kihlakunnissa, joissa ei ole maistraatin omia toimipisteitä, rekisterihallinnon peruspalveluja on saatavilla kihlakunnanvirastojen palvelutoimistoista ja muista viranomaisten yhteispalvelupisteistä. Rekisterihallinnon peruspalvelujen tarjontaa on tarkoitettu edelleen laajentaa siten, että maistraattien peruspalveluja tarjottaisiin mahdollisimman monissa yhteispalvelupisteissä.

Väestökirjanpidon paikallisviranomaisina maistraatit vastaavat virka-alueensa tiedoista ja niiden ylläpidosta sekä alueellisesta tietopalvelusta. Niillä on myös vaaleihin liittyviä tehtäviä. Maistraateille kuuluvat lisäksi kaupparekisterin ja yhdistysrekisterin paikallisviranomaisen tehtävät. Maistraateissa toimivat henkikirjoittajat ovat viran puolesta julkisia notaareita, julkisia kaupanvahvistajia ja vihkimisviranomaisia.

Evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnat toimivat kirkollista väestörekisteriä ja siten myös väestötietojärjestelmää ylläpitävinä viranomaisina. Ne pitävät kirkollista väestörekisteriä seurakuntiansa jäsenistä (kirkonkirjat) ja huolehtivat siihen kuuluvasta tietopalvelusta. Maistraatit ohjaavat ja valvovat evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan seurakuntia näissä tehtävissä. Kirkollisen viranomaisen väestökirjanpitoa koskevaan ratkaisuun voi hakea muutosta maistraatilta. Evankelis-luterilaisen kirkon viranomaiset käyttävät väestörekisteritehtäviin yhteensä noin 570 henkilötyövuotta ja ortodoksisen kirkkokunnan viranomaiset noin 17 henkilötyövuotta. Toimipisteitä on evankelis-luterilaisella kirkolla noin 590 ja ortodoksisella kirkkokunnalla 28.

Valtion viranomaisten hoitama väestötietojärjestelmä

Väestötietojärjestelmä on automaattisella tietojenkäsittelyllä pidettävä yhtenäinen tietojärjestelmä, jossa on koko maata koskevat ajantasaiset henkilö-, kiinteistö-, rakennus- ja huoneistotiedot. Maistraateilla on vastuu vir-

ka-alueensa tiedoista ja niiden ylläpidosta.

Väestötietojärjestelmän henkilötietoja pidetään henkilön yksilöintiä sekä henkilö- ja perheoikeudellisen aseman ja toimivaltaisuu- den selvittämistä varten. Kiinteistö-, rakennus- ja huoneistotietoja pidetään kotikunnan ja siellä olevan asuinpaikan yksilöintiä sekä rakennusten ja huoneistojen teknisten ominaisuuksien selvittämistä varten.

Tiedot on tarkoitettu käytettäväksi tuomioistuinmenettelyssä, hallinnollisessa päätöksenteossa, tieteellisessä tutkimuksessa, tilastojen laatimisessa, asiakasrekisterin ajantasallapidossa, mielipide- ja markkinointitutkimuksissa, suoramarkkinoinnissa sekä muussa osoitepalvelussa.

Väestötietojärjestelmän henkilötietoja pidetään julkisesti luotettavana selvityksenä henkilöstä ja hänen perheoikeudellisesta asemastaan, jollei toisin osoiteta.

Väestötietojärjestelmästä luovutettiin vuonna 1997 yhteensä noin 123 miljoonaa tietoyksikköä, joista valtaosa oli henkilötietoja. Tietoja luovutetaan rekisteripäivityksinä, otoksina ja poimintoina, luetteloina sekä suorien atk-yhteyksien ja puhelinpalvelujen kautta. Väestötietojärjestelmän suoraikäyttö on kasvanut viime vuosina merkittävästi. Vuonna 1997 järjestelmästä tehtiin yhteensä noin 10,3 miljoonaa suoraikäyttökyselyä. Suorakäyttölupia on myönnetty yhteensä noin 150 eri organisaatiolle ja yksittäisiä käyttäjiä on noin 14 500.

Kirkollinen väestörekisterinpito

Evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnat pitävät valtakunnallisen väestötietojärjestelmän rinnalla kirkollista väestörekisteriä seurakuntiansa jäsenistä. Niitä pidetään valtion väestötietojärjestelmän tavoin julkisesti luotettavina. Kirkollisissa väestörekistereissä olevat ajantasaiset tiedot sisältyvät myös väestötietojärjestelmään.

Osa väestötietojärjestelmään sisältyvistä henkilötiedoista ja niiden muutoksista ilmoitetaan sille seurakunnalle, jonka jäsen henkilö on. Seurakunta merkitsee tiedon kirkolliseen väestörekisteriin ja ilmoittaa sen edelleen joko lomakkeella maistraatille, joka tallentaa tiedon väestötietojärjestelmään, tai konekielellä suoraan väestötietojärjestelmään. Ilmoitettavia tietoja ovat lapsen nimen ja muiden tietojen rekisteröinti, vihkiminen, rippikoulun käyminen, kirkkoon liittyminen,

eräät nimenmuutokset, ulkomailla tehdyt avioero-, holhous-, ottolapsi- ja lapsen huoltoa koskevat päätökset, ulkomailla syntyneiden Suomen kansalaisten rekisteröinti, Suomen kansalaisuuden saaminen suoraan kansalaisuuslain (401/1968) nojalla, ulkomaan kansalaisuuden saaminen ja edellä mainittuihin muutostapahtumiin liittyvät henkilötietojen korjaukset. Väestötietojärjestelmään rekisteröidään vuosittain noin 2,2 miljoonaa muutostapahtumaa, joista 1,1 miljoonaa on henkilötietojen muutoksia. Näistä tiedoista evankelis-luterilaisten seurakuntien kautta tulee noin 175 000.

Muut kirkollisiin väestörekistereihin merkittävät tiedot seurakunnat saavat väestötietojärjestelmästä. Kirkollisia väestörekistereitä pidetään useimmissa seurakunnissa käsin kortistojen avulla (niin sanotut perhelehdet). Runsaan 2 miljoonan jäsenen tiedot on talletettu atk-muotoon. Käsin pidettävistä kortistoista on väestökirjanpidossa tarkoitus lähiaikoina luopua. Väestörekisterikeskus toimittaa seurakunnille näiden jäseniä koskevat muutostiedot väestörekisteritietojen muutosten luetteloilla viikoittain.

Kirkollisen väestörekisterin pitämisessä noudatetaan soveltuvin osin väestötietolain säännöksiä. Kirkollisen viranomaisen toimivalta määräytyy pääsääntöisesti sen mukaan, missä henkilöllä on kotikunta ja asuinpaikka. Seurakunnat voivat käyttää väestötietojärjestelmää hyväkseen omassa rekisterinpidossaan, esimerkiksi antaessaan virkatodistuksia. Lisäksi ne voivat tallettaa maistraatin avulla tietoja väestötietojärjestelmään, jos niillä on siihen tekniset edellytykset.

Tällä hetkellä Helsingin ja Vantaan evankelis-luterilaisilla seurakuntayhtymillä on käytössä konekielinen tiedonsiirtoyhteys väestötietojärjestelmään. Tällainen tiedonsiirtoyhteys tulee nopeasti yhä useampiin seurakuntiin. Konekielinen tiedonvälitys on kaksisuuntaista: seurakunnat välittävät ensirekisteröimänsä muutostiedot väestötietojärjestelmään ja saavat väestötietojärjestelmästä jäsentensä muutostiedot.

Ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnilla on atk-pohjainen jäsenrekisteri. Lisäksi kirkkokunnalla on atk-pohjainen keskusrekisteri, jota päivitetään väestötietojärjestelmästä.

Avioliiton esteiden tutkinta

Avioliiton esteiden tutkinta on avioliittolain (234/1929) 10 §:n mukaan väestörekiste-

rin pitäjälle kuuluva tehtävä. Esteiden tutkijoita ovat siten nykyisin evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnat sekä maistraatit.

Avioliiton esteiden tutkintamenettelyä on uudistettu vuonna 1997. Esteiden tutkinnassa voidaan aiempaa laajemmin käyttää hyväksi väestötietojärjestelmää. Menettelyä on kevennetty ja yksinkertaistettu niin kansalaisten kuin viranomaistenkin kannalta. Koko asiakirjamenettely on mahdollista hoitaa myös postitse, eikä henkilökohtainen käynti esteiden tutkijan luona ole välttämätöntä.

Avioliittoja solmitaan vuosittain noin 24 000. Valtaosassa eli noin 20 000 tapauksessa esteet tutkii kirkollinen viranomainen.

Uskontokuntien jäsenluettelo

Uskontokuntien jäsenluettelon pitämistä koskeva velvollisuus säädetään uskonnonvapauslaissa. Jäsenluettelon tietosisällöstä uskonnonvapauslaki sisältää vain yleisellä tasolla olevan perussäännöksen. Jäsenluettelon yksityiskohtainen tietosisältö määritellään uskonnonvapauslain täytäntöönpanosta annetussa asetuksessa (334/1922).

Uskonnonvapauslain 23 §:n 1 momentin mukaan uskonnollisen yhdyskunnan hallituksen on pidettävä luetteloa yhdyskunnan jäsenistä sekä heidän lapsistaan, jos nämä eivät kuulu toiseen uskonnolliseen yhdyskuntaan. Hallituksen tulee pitää myös niitä luetteloja, joita valtioneuvosto määrää, sekä antaa niihin perustuvia tietoja. Ote luettelosta on vaadittaessa annettava julkiselle viranomaiselle maksutta. Jos yhdyskuntaan kuuluu useampia seurakuntia, on pykälän 2 momentin mukaan luetteloiden pitäminen ja tietojen antaminen lähinnä kunkin seurakunnan hallituksen asiana.

Evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan velvollisuudesta pitää jäsenistään luetteloa säädetään näitä kirkkokuntia koskevassa lainsäädännössä. Seurakuntien pitämät kirkonkirjat muodostavat sekä väestötietolaissa tarkoitetun kirkollisen väestörekisterin että uskonnonvapauslaissa tarkoitetun jäsenluettelon. Kirkonkirjojen tietosisällöstä on säännöksiä väestötietolaissa sekä kirkkoja koskevassa lainsäädännössä.

Uskonnonvapauslain täytäntöönpanosta annetun asetuksen 14 §:n mukaan jäsenluetteloon on merkittävä yhdyskunnan jäsenistä ja heidän lapsistaan ainakin suku- ja etuni-

mi, henkilötunnus, kansalaisuus, kotikunta sekä päivä, jolloin henkilö on tullut yhdyskunnan tai seurakunnan jäseneksi, ja päivä, jolloin hän on eronnut siitä tai kuollut.

Vuonna 1996 evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuului jäseniä noin 4 500 000, ortodoksiseen kirkkokuntaan noin 57 000 ja rekisteröityihin uskonnollisiin yhdyskuntiin noin 57 000. Lisäksi Suomessa toimii uskonnollisia yhdyskuntia, jotka eivät ole rekisteröityneet uskonnonvapauslain mukaisesti vaan ovat järjestäytyneet yhdistyslain (503/1989) mukaisesti. Näistä suurimpana ryhmänä on helluntaiherätys, jonka jäsenmäärä on noin 50 000.

3.2. Nykytilan arviointi

Väestökirjanpito

Väestökirjanpidon organisaatio on moniportainen. Rinnakkaisen rekisterinpidon vuoksi väestökirjanpito on menetelmiltään edelleenkin melko monimutkainen. Valtion ja kirkon pitämässä rekistereissä olevien tietojen yhtäpitävyyden varmistaminen on hankalaa ja suuritöistä.

Atk-pohjaisessa väestötietojärjestelmässä on koko maata koskevat ajantasaiset henkilö-, rakennus- ja huoneistotiedot. Tiedot ovat saatavissa suorakäyttöyhteyksillä. Vuodesta 1973 keskusrekisteriin on talletettu kaikki henkilö- ja perhesuhteiden muutostiedot, joten tästä ajankohdasta tiedot ovat yhdenmukaiset kirkollisissa väestörekistereissä ja väestötietojärjestelmässä. Tiedot henkilön entisistä osoitteista ja väestörekisterinpitäjistä ovat kuitenkin kattavasti saatavissa vasta vuodesta 1983.

Väestökirjanpidon tavoitteena on saada tiedot väestötietojärjestelmään mahdollisimman nopeasti ja virheettömästi. Tiedot pyritään rekisteröimään ilman välivaiheita suoraan tiedon syntylähteeltä. Näin menetellen tiedot ovat nopeasti kaikkien väestötietojärjestelmän käyttäjien hyödynnettävissä.

Väestötietojärjestelmän tietojen ajantasaisuutta on merkittävästi parantanut konekielisen ilmoitusliikenteen käyttöönotto esimerkiksi perhe- ja henkilöoikeudellisia ratkaisuja koskevien tietojen ilmoittamisessa käräjäoikeuksista, Suomen kansalaisuuden saamisesta koskevien tietojen ilmoittamisessa Ulko- ja maalaisvirastosta samoin kuin rakennus- ja huoneistotietojen ilmoittamisessa kunnista.

Maaliskuun alussa 1998 voimaan tulleen syntymä- ja kuolintietojen ilmoittamista koskevan uudistuksen myötä voidaan siirtyä konekieliseen ilmoitusliikenteeseen myös ilmoitettaessa syntymää ja kuolemaa koskevia tietoja sairaaloista ja terveyskeskuksista.

Yhä useammat viranomaiset hankkivat tarvitsemansa tiedot tietoliikenneyhteyksin väestötietojärjestelmästä. Virkatodistusten käyttöä on siten voitu vähentää oleellisesti. Vuonna 1997 annettujen virkatodistusten määrä oli noin 590 000, joista seurakunnat antoivat noin 450 000, kun 1980-luvun alussa virkatodistuksia kirjoitettiin vuosittain noin 5,5 miljoonaa. Muut virkatodistukset kuin vanhoista kirkonkirjoista ja muista asiakirjoista annettavat sukuselvitykset käyvät vähitellen tarpeettomiksi nykyaikaisten tietopalvelujen laajentuessa.

Valtion ja kirkon viranomaiset ovat yhteistyössä laajamittaisesti tarkistaneet ja verranneet kirkollisten väestörekisterien ja väestötietojärjestelmän tietoja ja tarvittavia korjauksia on tehty laajamittaisesti vuosina 1993 ja 1994. Tarkistuksia ja korjauksia tehdään kuitenkin aina, kun aihetta ilmenee.

Rekisterihallinnon organisaatio on uudistettu 1 päivästä joulukuuta 1996, kun rekisteritoimistot liitettiin valtion yleiseen paikallishallintoon ja niiden nimi muutettiin maistraatiksi. Uudistuksella on pyritty kokoamaan kullekin paikallisviranomaiselle hyvä asian- tuntemus ja perehtyneisyys kaikkiin rekisterihallinnon tehtäviin. Samalla toiminta voidaan järjestää mahdollisimman tehokkaasti ja taloudellisesti. Palvelujen saatavuus on turvattu riittävällä määrällä palvelupisteitä.

Toteutettujen järjeistämistoimenpiteiden ja organisaatiouudistuksen johdosta väestökirjanpitoa koskevat järjestelyt ovat mahdollisia ilman henkilöstölisäyksiä.

Väestötietojärjestelmän ylläpito- ja tietopalvelujärjestelmiä uudistetaan parhaillaan vaiheittain. Tavoitteena ovat mahdollisimman joustavat ja eri käyttäjäryhmiä tehokkaasti palvelevat ratkaisut. Kehittämistyötä tehdään tiiviissä yhteistyössä eri sidosryhmien, muun muassa kirkon kanssa. Uudet ylläpito- ja tietopalvelujärjestelmät ovat kokonaisuudessaan käytössä vuoden 1999 loppuun mennessä.

Kirkonkirjanpitoa kehittämällä on mahdollista saada aikaan automaattiseen tietojenkäsittelyyn perustuva luotettava ja kokonaiskustannuksiltaan kohtuullinen jäsenrekisteri, jota voidaan päivittää väestötietojärjestel-

mästä.

Evankelis-luterilaisen kirkon tietohallinnon kehittämisen painopistealueena on viime vuosina ollut kirkon toimipisteet kattava tietoliikenneverkko, KIRKKO-verkko. Verkon avulla tehostetaan kirkon julkista ja sisäistä viestintää ja vuorovaikutusta ja tuetaan seurakuntien välistä alueellista yhteistoimintaa talous- ja henkilöstöhallinnossa ja seurakuntien perustehtävässä. Verkko laajentaa merkittävästi mahdollisuuksia konekieliseen tietojen välitykseen seurakuntien jäsenrekistereiden ja väestötietojärjestelmän välillä sekä seurakuntien kyselykäyttöön väestötietojärjestelmän tietokantaan. Tavoitteena on, että kaikki kirkkoherranvirastot ja muut merkittävät kirkon toimipisteet ovat liittyneet verkkoon ja sen palveluihin 1990-luvun loppuun mennessä.

Väestökirjanpidon selkeyttämiseen ja yksinkertaistamiseen on hyvät edellytykset myös edellä selostettujen valtion rekisterihallinnossa sekä evankelis-luterilaisessa kirkossa ja ortodoksisessa kirkkokunnassa toteutettujen ja vireillä olevien tietoteknisten uudistusten johdosta.

Uskontokuntien jäsenluettelot

Evankelis-luterilaisen kirkon, ortodoksisen kirkkokunnan sekä rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien tai niiden seurakuntien pitämät jäsenluettelot ovat henkilörekisterilaisissa (471/1987) tarkoitettuja henkilörekistereitä. Henkilörekisterin pitämistä koskeva velvoite ja rekisterin tietosisältö tulisi säännellä lain tasolla.

Uskonnonvapauslain 23 § sisältää säännökset jäsenluettelon pitämistä koskevasta velvoitteesta. Sen sijaan jäsenluettelon tietosisällöstä pykälässä säädetään vain, että luetteloa on pidettävä yhdyskunnan jäsenistä sekä heidän lapsistaan, jos nämä eivät kuulu toiseen yhdyskuntaan. Tietosisällöstä säädetään yksityiskohtaisemmin asetuksella, jossa siinäkin jätetään sanamuotonsa mukaisesti jäsenluettelon tarkka tietosisältö erältä osin avoimeksi.

Eräät uskonnolliset yhdyskunnat ovat katsoeet, että uskonnonvapauslainsäädännön mukainen jäsenluettelon tietosisältö ei ole niiden tarpeita varten riittävän laaja. Myös evankelis-luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkkokunta ovat tuoneet näkemyksensä esille, että jos niiden seurakunnat eivät toimisi väestörekisterin pitäjinä, olisi uskon-

nonvapauslainsäädännön mukainen jäsenluettelon tietosisältö aivan liian suppea niiden toiminnan ja hallinnon tarpeita varten.

Uskonnonvapauslainsäädännön kokonaisuudistuksen tarvetta selvitetään parhailaan erikseen.

4. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Väestökirjanpito

Esityksen tavoitteena on yhtenäinen, valtion väestötietojärjestelmään perustuva ajantasainen väestökirjanpito. Maistraatti vastaisi rekisterinpitäjänä toimialueensa rekisteritiedoista ja niiden ylläpidosta. Väestörekisterikeskus vastaisi väestötietojärjestelmän yleisestä toimivuudesta, rekisteritoimintojen yhtenäisyydestä ja valtakunnallisesta tietopalvelusta. Ajantasainen väestökirjanpito perustuisi yksinomaan automaattiseen tietojenkäsittelyyn.

Seurakunnat voisivat käyttää väestötietojärjestelmää hyväksi hoitaessaan omaa toimintaansa ja hallintoaan sekä seurakunnille erikseen määrättyjä tehtäviä. Seurakunnat saisivat omien jäsenrekisteriensä ylläpitoa varten tarvitsemiaan tietoja väestötietojärjestelmästä. Seurakuntien jäsenrekistereihin otettaisiin tiedot, jotka ovat seurakuntien toiminnan ja hallinnon järjestämiseksi tarpeen. Seurakunnat saisivat lisäksi käyttöönsä väestötietojärjestelmästä tiedot, joita ne tarvitsevat niille erikseen säädettyjen, väestökirjanpitoon liittyvien tehtävien hoitamiseksi. Seurakuntien oikeudesta saada väestötietojärjestelmän tietoja otettaisiin väestötietolakiin nimenomainen säännös.

Seurakunnat eivät toimisi ajantasaisessa väestökirjanpidossa maistraattien rinnalla erillisinä rekisterinpitäjinä. Sen sijaan seurakunnilla olisi laissa erikseen määriteltyjä, väestökirjanpitoon liittyviä viranomaistehtäviä, joiden hoitamiseen niillä olisi oikeus saada tietoja väestötietojärjestelmästä.

Evankelis-luterilaisella kirkolla ja ortodoksisella kirkkokunnalla on laaja palvelupisteverkosto ja laajenevat tietotekniset valmiudet. Evankelis-luterilaiseen kirkkoon tai ortodoksisen kirkkokuntaan kuuluu yhteensä noin 86,7 prosenttia väestöstä. Erällä väestötietojärjestelmään ilmoitettavilla tiedoilla on liittymäkohtia kirkollisiin toimituksiin. Joustavan asiakaspalvelun kannalta olisi

tarkoituksenmukaista, että seurakunnat voisivat edelleen vastaanottaa ja toimittaa väestötietojärjestelmään ilmoituksia tapahtumista, joilla on liittymäkohtia kirkollisiin toimituksiin ja joiden yhteydessä seurakunnan jäsenet siten joka tapauksessa asioivat seurakunnan kanssa.

Seurakunnat voisivat vastaanottaa lapsen tietojen rekisteröintiä koskevan ilmoituksen, joka sisältää tiedot lapsen nimestä, äidinkielestä ja uskontokunnasta. Ilmoitus annetaan nykyisin yleensä kastejärjestelyjen yhteydessä seurakunnalle. Tätä kansalaisten kannalta yksinkertaista ja hyväksi todettua menettelyä on tarkoituksenmukaista jatkaa. Toisaalta vanhemmat voisivat valintansa mukaan tehdä kaikissa tapauksissa ilmoituksen myös suoraan maistraatille. Tämä nopeuttaisi sellaisten asioiden hoitoa, joissa tarvitaan tietoa lapsen nimestä.

Seurakunnat voisivat myös vastaanottaa ja ilmoittaa edelleen väestötietojärjestelmään kirkollista vihkimistä koskevan tiedon ja siihen liittyvän tiedon mahdollisesta sukunimen muutoksesta. Seurakunnat ilmoittaisivat myös kirkkoon liittymisestä ja kirkosta eroamisesta samoin kuin seurakuntien tarpeita varten ja kirkollisen vihkimisen edellytysten toteamiseksi tarvittavat konfirmaatio- ja ripikoulutiedot.

Muutostietojen toimitus seurakuntien jäsentietojärjestelmistä väestötietojärjestelmään tapahtuisi pääsääntöisesti konekielisesti. Ne seurakunnat, joilla ei ole jäsentietojärjestelmää käytössä, voivat käyttää esimerkiksi selainpohjaista yksinkertaista rekisteröintikäyttöliittymää, jolla seurakunta voi samalla tulostaa myös itselleen kyseiseen tapahtumaan liittyvän rekisterikortin. Seurakuntien jäsenrekisteriin toimitettaisiin muutostiedot vastaavasti konekielisesti käyttäen teknisenä siirtotienä KIRKKO-verkkoa, jossa palvelu tapahtuisi joko atk-muodossa tai paperilla riippuen seurakuntien valmiuksista ottaa tiedot vastaan.

Vanhaja kirkonkirjoja ja muita väestörekisteriasiakirjoja tarvitaan vielä eräiltä osin tietojenluovutuksessa. Kaikkia paikallisiin väestökirjoihin merkittyjä historiatietoja ei ole otettu väestötietojärjestelmään, joten ne ovat saatavissa tällä hetkellä vain paikallisista väestökirjoista. Nykyisin 100 vuotta vanhemmat kirkonkirjat voidaan siirtää arkistoviranomaisille. Vanhojen kirkollisten väestörekisterien siirto valtion arkistoviranomaisille ei ole tarkoituksenmukaista tätä ai-

kaisemmin. Niitä ei myöskään ole tällä hetkellä taloudellisesti mahdollista siirtää konekieliseen muotoon. Seurakuntien tehtävänä olisi siten edelleen tietojen antaminen vanhoista kirkonkirjoista. Väestötietolakiin ehdotetaan otettaviksi säännökset vanhoissa kirkonkirjoissa olevien tietojen luovuttamisesta.

Vuoden 1983 alusta otettiin käyttöön väestön keskusrekisterin tietokantasovellus, ja kaikki tämän jälkeen tapahtuneet henkilö- ja perhesuhdetietojen muutokset on talletettu kattavasti ja pysyvästi väestötietojärjestelmään. Suurelta osin tiedot ovat saatavilla järjestelmästä vuodesta 1973.

Vanhoista kirkonkirjoista annettavia sukuselvityksiä tarvitaan pääasiassa perunkirjoituksia ja perinnönjakoa varten. Tässä yhteydessä tarvitaan myös pesän osakkaita koskevia ajantasaisia virkatodistuksia. Pääosa nykyisin väestötietojärjestelmästä ja kirkollisista väestörekistereistä annettavista yksittäisistä henkilötietoja sisältävistä todistuksista annetaan näihin tarkoituksiin. Seurakunnat voisivat jatkossakin antaa väestötietojärjestelmää hyväksi käyttäen jäsenistään ajantasaisia tietoja, joilla on julkinen luotettavuus. Näin asiakaspalvelu olisi joustavaa.

Valtio maksaisi väestötietojärjestelmän ylläpidosta aiheutuvat kustannukset lukuun ottamatta tietojen ilmoittamiseen liittyviä kustannuksia. Väestötietojärjestelmän tietojen luovuttamisesta perittävät maksut voitaisiin määrätä suoritteen omakustannusarvoa alemmaksi, jos tietojen saaja osallistuu väestötietojen ylläpitoon tai tietopalveluun. Tarkoituksena on ottaa seurakuntien toiminta palvelupisteinä huomioon siten, että seurakunnat maksaisivat jäsenrekisterinsä ylläpitoon saamistaan tiedoista vain tiedon luovuttamisesta aiheutuvat atk-kustannukset ja omat tietoliikennekustannuksensa.

Käytännössä muutokset nykytilanteeseen väestötietojärjestelmän ilmoitusliikenteessä olisivat melko vähäisiä. Seuraavat, nykyisin siinä seurakunnassa käsiteltävät asiat, johon henkilö kuuluu, käsiteltäisiin jatkossa maistraateissa: eräät ulkomailta tehty perheoikeudelliset päätökset, ulkomailta syntyneen Suomen kansalaisen rekisteröinti, Suomen kansalaisuuden saaminen eräissä tapauksissa suoraan kansalaisuuslain perusteella, ulkomailta kansalaisuuden saaminen ja eräät nimenmuutokset. Näitä ilmoituksia tehdään vuosittain yhteensä alle 10 000. Niihin liittyy usein kotimaisen tai ulkomaisen lainsä-

dännön ja soveltamiskäytännön erityiskysymyksiä. Tarkoituksenmukaisinta on, että tietojen rekisteröintiä koskevan ratkaisun tekee kaikissa tapauksissa rekisterinpitäjänä toimiva maistraatti. Lapsen tietojen rekisteröintiä koskevan ilmoituksen ja tiedon evankelis-luterilaisen kirkon tai ortodoksisen kirkkokunnan papin suorittamasta vihkimisestä voisi ilmoittaja toimittaa valintansa mukaan maistraatille tai seurakunnalle. Ilmoitusmenettely näissä tapahtumissa ei siten enää riippuisi henkilön uskontokunnasta.

Muulla lainsäädännössä on säännöksiä oikeudesta saada tietoja väestörekisteristä ja väestörekisterin pitäjän velvollisuudesta luovuttaa eräitä tietoja. Vanhimmissa säädöksissä on mainittu myös papiston ja eriuskolaisseurakunnan johtajan velvollisuudesta antaa väestötietoja. Tiedot annettaisiin jatkossa väestötietojärjestelmästä.

Väestötietolakiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan muussa laissa tai asetuksessa olevien väestörekisteriä ja väestörekisterinpitäjää koskevien mainintojen olisi katsottava tarkoittavan väestötietojärjestelmää ja maistraatteja.

Avioliiton esteiden tutkinta

Valtaosa vihkimisistä tapahtuu kirkon piirissä. Kihlapari asioi seurakunnassa usein samalla sekä avioliiton esteiden tutkintaa että vihkimisjärjestelyjä koskevissa asioissa. Joustavan asiakaspalvelun kannalta olisi tarkoituksenmukaista, että evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnat, joilla on hallussaan esteiden tutkinnassa tarvittavat väestötiedot, voisivat jatkossakin tutkia avioliiton esteet silloin, kun ainakin toinen kihlakumppaneista on seurakunnan jäsen. Toisaalta tässä yhteydessä on asiakaspalvelunäkökohdat ja maistraattien käytössä olevat tiedot huomioon ottaen tarpeen laajentaa maistraattien toimivaltaa avioliiton esteiden tutkinnassa siten, ettei niiden toimivalta riipu enää kihlakumppanien kotikunnasta tai uskontokunnasta.

Uskontokuntien jäsenrekisterit

Evankelis-luterilaisen kirkon, ortodoksisen kirkkokunnan sekä rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien jäsenrekisterin pitämisestä ja tietosisällöstä ehdotetaan säädettäväksi laki. Laissa säädettäisiin rekisterin vähimmäis- ja enimmäissisällöstä.

5. Esityksen vaikutukset

5.1. Taloudelliset vaikutukset

Valtiontaloudelliset vaikutukset

Rekisterihallinnon bruttomenot ovat vuonna 1997 arviolta 194,7 miljoonaa markkaa, josta väestötietojärjestelmän osuus on noin 135 miljoonaa markkaa. Lukuun sisältyvät Väestörekisterikeskuksen ja maistraattien väestötietojärjestelmän ylläpidon ja tietopalvelun palkkamenot, atk-menot ja muut toimintamenot. Väestötietojärjestelmän ylläpidosta evankelis-luterilaiselle kirkolle ja ortodoksille kirkkokunnalle aiheutuvia kustannuksia ei ole maksettu valtion varoista.

Rekisterihallinnon bruttotulot vuonna 1997 ovat arviolta 84,3 miljoonaa markkaa, josta väestötietojärjestelmän osuus on noin 65 miljoonaa markkaa. Väestörekisterikeskuksen ja maistraattien tietopalveluista perittävät maksut määräytyvät rekisterihallinnon suoritteiden maksuista annetun sisäasiainministeriön päätöksen (1180/1997) nojalla.

Esityksen mukaan valtio maksaisi väestötietojärjestelmän ylläpitämisestä aiheutuvat kustannukset lukuun ottamatta tietojen ilmoittamiseen liittyviä kustannuksia. Seurakuntien osallistuminen väestötietojärjestelmän ylläpitoon ja palvelutehtäviin otettaisiin huomioon tietopalvelun maksuja määrättäessä siten, että ne maksaisivat jäsenrekisterin ylläpitoa varten luovutetuista tiedoista vain suoritteiden luovuttamisesta aiheutuneet tietojenkäsittelykustannukset sekä omat tietoliikennekustannuksensa.

Koska väestötietojärjestelmässä jo nykyisin ylläpidetään koko väestön tietoja, uudistus ei edellytä tietojärjestelmän laajentamista eikä merkittäviä muutoksia tietojen ylläpitoon.

Väestökirjanpidon uudistamisen seurauksena väestökirjanpidon menetelmiä, lomakkeistoa ja ohjeita voidaan edelleen selkeyttää ja siten vähentää osaltaan ylläpitomenoja.

Uudistus ei edellytä erityisiä toimitilajärjestelyjä. Tiedottamisesta ja koulutuksesta aiheutuu vähäisiä kertaluontoisia lisämenoja uudistuksen voimaantulon yhteydessä.

Vaikutukset kirkkokuntien talouteen

Väestökirjanpidon palkkausmenot evankelis-luterilaiselle kirkolle olivat vuonna 1995 noin 110 miljoonaa markkaa ja tulot tietojen luovutuksesta noin 8 miljoonaa markkaa.

Väestökirjanpidon menot ortodoksiselle kirkkokunnalle olivat vastaavasti noin 3 miljoonaa markkaa ja tulot noin 80 000 markkaa.

Jos ehdotettu uudistus toteutuu, kirkkoille aiheutuisi väestökirjanpitoon liittyviä menoja jatkossa muun muassa eräiden tietojen ilmoittamisesta väestötietojärjestelmään, vanhojen kirkollisten väestörekisterien asiakirjojen säilytyksestä ja niissä olevien tietojen luovuttamisesta.

Nyt ehdotetulla uudistuksella ei ole merkittäviä vaikutuksia ylläpitotietojen ilmoittamisessa ja tietojen luovuttamisessa tarvittavan henkilöstön määrään. Henkilöstötarvetta seurakuntien väestökirjanpito tehtävissä ovat vähentäneet jo aikaisemmin toteutuneet uudistukset, kuten automaattisen tietojenkäsittelyn laajamittainen käyttöönotto seurakunnissa, sekä eräät väestökirjanpidon uudistukset, kuten siirtyminen konekieliseen tietojensiirtoon syntymä- ja kuolintietojen ilmoittamisessa.

Seurakunnat tarvitsevat toiminnassaan ajantasaisen ja tietosisällöltään suhteellisen laajan jäsenrekisterin. Rekisterin tietoja voidaan päivittää väestötietojärjestelmästä. Seurakunnat maksaisivat väestötietojärjestelmästä hankkimistaan tiedoista. Seurakuntien osallistuminen tietojen ylläpitoon ja tietopalveluun otettaisiin kuitenkin huomioon siten, että seurakunnat maksaisivat väestötietojärjestelmästä saamistaan tiedoista vain tietojen luovuttamisesta aiheutuvat tietojenkäsittelykustannukset sekä omat tietoliikennekustannuksensa. Jäsenrekisterien päivitysmenot olisivat seurakunnilta perittävien maksujen osalta nykyhinnoin evankelis-luterilaisessa kirkossa noin 400 000 markkaa ja ortodoksisessa kirkkokunnassa noin 6 000 markkaa vuodessa. Lisäksi tulevat tietojen siirtoon liittyvät kustannukset.

Vanhoista kirkonkirjoista luovutettavista tiedoista kertyvät tulot samoin kuin virkatodistustulot tulisivat kirkkokunnille, kuten nykyisinkin.

5.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Väestökirjanpidossa toteutettujen järkeistämistoimenpiteiden ja organisaatiouudistuksen johdosta maistraatit voivat ottaa melko vähäiset lisätehtävät vastaan seurakunnilta ilman henkilöstölisäyksiä. Tarvittaessa voimavaroja voidaan tasata maistraattien välillä.

Evankelis-luterilaisessa kirkossa väestökirjanpitoon liittyvissä tehtävissä tarvittavan

henkilöstön määrä on vähentynyt, ja sen arvioidaan vähenevän edelleenkin ennen kaikkea seurakuntien atk-pohjaiseen jäsenrekisterinpitoon siirtymisen ja aiemmin toteutettujen väestökirjanpidon uudistusten sekä nyt ehdotetun uudistuksen johdosta. Kirkkoheranvirastojen väestörekisteritehtävien hoitavan työvoiman määrä oli vuonna 1994 noin 636 henkilötyövuotta ja vuonna 1995 noin 570 henkilötyövuotta. Työvoiman tarpeen arvioidaan edelleenkin vähenevän automaattisen tietojenkäsittelyn käyttöönoton ja nyt ehdotettujen väestökirjanpitoa koskevien järjestelyjen johdosta. Myös ortodoksisessa kirkkokunnassa väestökirjanpitoon liittyvissä tehtävissä tarvittavan henkilöstön määrän arvioidaan vähenevän muutamalla henkilötyövuodella.

Henkilöstöjärjestelyt on tarkoitettu evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan suunnitelmien mukaan ajoittain usealle vuodelle luonnollista poistumaa tehokkaasti hyväksi käyttäen sekä siirtämällä henkilöstöä muihin tehtäviin seurakunnissa.

Kaikki Suomen kansalaiset ja Suomessa asuvat ulkomaalaiset saisivat väestökirjanpitoon liittyvät palvelut maistraateista. Suuri osa asioista voidaan hoitaa puhelimitse ja postitse, joten henkilökohtainen käynti maistraatissa ei useinkaan ole tarpeen. Rekisterihallinnon palveluja on mahdollista saada maistraateista, niiden palveluyksiköistä sekä eräistä muista palvelupisteistä. Kansalaiset, jotka vihkimisjärjestelyjen vuoksi asioivat seurakunnan kanssa, voisivat pyytää seurakunnalta avioliiton esteiden tutkintaa, kuten nykyisinkin. Kasteen yhteydessä seurakunnalle voitaisiin jättää myös lapsen tietojen väestötietojärjestelmään rekisteröintiä koskeva ilmoitus. Näissä asioissa ei siten tarvitsisi kääntyä kahden eri viranomaistahon puoleen.

6. Asian valmistelu

Kuten edellä on todettu, väestökirjanpidon yhtenäistäminen on ollut jo pitkään tavoitteena ja monet viime vuosina toteutetut yksittäiset uudistukset ovat luoneet edellytykset ehdotetulle uudistukselle.

Sisäasiainministeriö määräsi vuosiksi 1992—1994 asetetun väestökirja-asian neuvottelukunnan yhteistyöelimeksi valmisteltaessa väestökirjanpito tehtäviä siirtoa kirkolta valtiolle. Neuvottelukunnassa olivat edustettuina sisäasiainministeriön hallinnonala,

opetusministeriö, molemmat kirkkokunnat, kunnat sekä Tilastokeskus. Neuvottelukunta teki väestökirjanpidon keventämissuunnitelman, ehdotuksen rekisteritoimistojen voimavarojen tasaamiseksi, selvityksen seurakuntien jäsenluetteloiden pitoon ja seurakunnille toistaiseksi jääviin väestökirjanpitotehtäviin liittyvistä kysymyksistä, aloitteita hankkeeseen liittyvien muiden hallinnonalojen uudistuksiksi sekä ehdotukset uudistuksen edellyttämiksi lainmuutoksiksi.

Vuosiksi 1995—1997 asetettu väestökirja-asia neuvottelukunta jatkoi uudistuksen valmistelua lainmuutosehdotuksista saatujen lausuntojen perusteella. Valmistelussa on erityisesti otettu huomioon evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan kirkolliskokousten vuonna 1994 esittämät kannanotot, joiden mukaan väestökirjanpitoa kehitetään yhteistyössä valtion ja kirkkokuntien välillä. Neuvottelukunta on vuonna 1994 saatujen lausuntojen perusteella tehnyt uudet ehdotukset uudistuksen edellyttämiksi lainmuutoksiksi.

Neuvottelukunnan ehdotuksesta väestökirjanpidon uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi on pyydetty lausunnot seuraavilta: ministeriöt, Kansallisarkisto, Väestörekisterikeskus, tietosuojavaltuutettu, maistraatit, Suomen evankelis-luterilainen kirkko, Suomen ortodoksinen kirkkokunta, Suomen Henkikirjoittajayhdistys ry, Valtion ammattiliitto VAL ry, Lääninhallinnon ja väestökirjanpidon henkilökuntaliitto LVL ry, Suomen kirkon pappisliitto ry, Ortodoksisten Pappien Liitto OPL ry, Seurakuntien Viran- ja Toimenhaltijain Liitto SVTL ry, rekisteröidyt uskonnolliset yhdyskunnat, Suomen vapaan kristillisyyden neuvosto ry ja Vapaa-ajattelijain liitto ry.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokous katsoo lausunnossaan, että neuvottelukunnan vuonna 1997 valmistelemien ehdotuksen linjaukset ovat yhdensuuntaisia kirkolliskokouksen vuonna 1994 esittämien kannanottojen kanssa.

Kirkolliskokous pitää hyvänä ehdotusta siitä, että seurakuntien resursseja käytettäisiin hyväksi tarjottaessa tietopalveluja yhteiskunnan jäsenille. Yhteiskunta hyötyisi jatkossakin kirkon paikallisseurakuntien tarjoamasta tiheästä peruspalveluverkostosta. Kirkolliskokous hyväksyy myös ehdotukseen tietopalvelujen hinnoittelun osalta sisältyvän vastavuoroisuusperiaatteen.

Kirkolliskokous tukee myös ehdotusta

avioliiton esteiden tutkinnan järjestämiseksi. Uskontokuntien jäsenrekisterinpitoa koskevaa uudistusta kirkolliskokous pitää myönteisenä kaikkien maassa toimivien rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien kannalta. Se antaa kaikille yhdyskunnille mahdollisuuden saada väestötietojärjestelmästä jäsenrekisterin ylläpitämiseen tarvittavaa tietoa. Ehdotusta on kirkolliskokouksen mukaan pidettävä ekumeenisesti rakentavana ja tervetulleena.

Ortodoksisen kirkkokunnan kirkolliskokous suhtautuu lausunnossaan uudistuksen perusteisiin myönteisesti ja toteaa, että ortodoksisella kirkkokunnalla on nykyisellään valmius siirtyä uuteen järjestelyyn nopeasti. Kirkolliskokous näkee myönteisenä kehityksenä myös uskontokuntien jäsenrekisteriä koskevan uudistuksen. Kirkolliskokous katsoo, että tietojen luovutukseen liittyviä hinnoittelukäytäntöjä tulee ehdotuksen linjausten pohjalta kehittää vastavuoroisuusperiaatteen mukaisesti.

Myöskään pääosalla muista lausunnonantajista ei ole huomautettavaa uudistuksen linjauksia vastaan.

Osa rekisteröidyistä uskonnollisista yhdyskunnista sekä Suomen vapaan kristillisyyden neuvosto SVKN ry vastustavat uudistusta uskonnonvapautteen ja kirkkojen tasa-arvoon liittyvien perustein ja edellyttävät keskusrekistereilleen mahdollisuutta toimia väestörekisteripisteinä ja osallistua tietojenluovutukseen. Myös Vapaa-ajattelijain liitto ry vastustaa uudistusta vaatien koko väestökirjanpidon siirtämistä valtiolle.

Lausunnoissa esitetyt ehdotuksen yksityiskohtia koskevat näkökohdat on mahdollisuuksien mukaan otettu huomioon uudistuksen jatkovalmistelussa.

7. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Nyt ehdotetut väestökirjanpidon järjestelyt edellyttävät väestötietolain ja väestötietoasetuksen (886/1993), rekisterihallintolain, nimilain (694/1985) sekä avioliittolain ja avioliittoasetuksen (820/1987) muuttamisen ja uskontokuntien jäsenrekisteriä koskevan lain säätämisen lisäksi muutoksia kirkkolakiin (1054/1993) ja kirkkojärjestykseen (1055/1993), ortodoksisesta kirkkokunnasta annettuun lakiin (521/1969) ja ortodoksisesta

kirkkokunnasta annettuun asetukseen (179/1970) sekä uskonnonvapauslain täytäntöönpanosta annettuun asetukseen. Tarkoituksena on, että samanaikaisesti tämän esityksen kanssa annetaan uudistukseen liittyvät hallituksen esitykset kirkkolain muuttamisesta ja ortodoksisesta kirkkokunnasta annetun lain muuttamisesta.

Kirkkolain muuttaminen edellyttää erityisen säätämisyjärjestyksen noudattamista. Kirkkolain 2 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan kirkolla on yksinoikeus ehdottaa kirkkolakia kaikesta, mikä koskee ainoastaan kirkon omia asioita, sekä kirkkolain muuttamista ja kumoamista. Kirkon ehdotuksen tekee kirkolliskokous. Evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokous on 7 päivänä marraskuuta 1997 päättänyt tehdä ehdotuksen uudistuksen edellyttämästä kirkkolain muutoksesta.

Kuolleeksi julistamismenettelyn uudistaminen nykyistä yksinkertaisemmaksi ja ta-

loudellisemmaksi vaikuttaa osaltaan maistraattien tehtäviin ja väestötietojärjestelmätietojen luotettavuuteen. Uudistusta valmisteellaan parhaillaan oikeusministeriössä.

Oikeusministeriössä valmistellaan myös henkilötietojen suojaa koskevan lainsäädännön tarkistusta. Voimassa oleva henkilökisterilaki on tarkoitus uudistaa kokonaisuudessaan. Uudistuksessa on tarkoitus ottaa huomioon muun muassa perusoikeusuudistus, nykyisen henkilökisterilain soveltamisessa havaitut ongelmat ja saadut kokemukset sekä yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY, jäljempänä *tietosuojadirektiivi*. Tätä esitystä laadittaessa on kiinnitetty huomiota tähän esitykseen ja uuteen henkilötietojen suojaa koskevaan lainsäädäntöön sisältyvien säännösten keskinäiseen yhteensopivuuteen.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Väestötietolaki

4 §. *Väestötietojärjestelmään talletettavat henkilötiedot.* Jotta uskontokunnat voisivat käyttää väestötietojärjestelmää jäsenrekisteriensä ylläpidossa teknisesti mahdollisimman joustavasti ja edullisesti hyväksi, väestötietojärjestelmässä olisi tarpeen jatkossakin olla tieto henkilön kuulumisesta uskontokuntaan.

Uskontokuntatieto voitaisiin, kuten nykyisinkin, luovuttaa myös erälle viranomaiselle, jotka toiminnassaan tarvitsevat näitä tietoja. Väestötietojärjestelmässä olevaa tietoa uskontokunnasta voitaisiin käyttää muun muassa verotuksen toimittamisessa, avioliiton esteiden tutkinnassa sekä merkitä se eräissä tapauksissa väestötietojärjestelmästä annettavaan todistukseen. Uskontokuntatiedon luovuttamisesta muille kuin asianomaiselle uskontokunnalle säädetäisiin 25 §:ssä.

Uskontokunnalla tarkoitetaan evankelisluterilaista kirkkoa, ortodoksista kirkkokuntaa ja rekisteröityjä uskonnollisia yhdyskuntia.

Uskontokunnan velvollisuudesta ilmoittaa tieto henkilön uskontokuntaan liittymisestä tai siitä eroamisesta säädetään uskonnonvapauslain 25 §:ssä.

Koska kunnissa sosiaalihuollon asioita voidaan käsitellä muissakin toimielimissä kuin sosiaalilautakunnissa, väestötietolain 4 §:n 2 momentin 1 kohdan sanamuotoa muutettaisiin siten, että siinä käytettäisiin ilmaisua "sosiaalihuollon asioita käsittelevä monijäseninen toimielin".

7 §. *Muuttuneiden tietojen arkistointi.* Jos väestötietojärjestelmään talletetuissa henkilötiedoissa on tapahtunut muutoksia, aikaisemmillä tiedoilla ei yleensä ole säännöllistä käyttötarvetta. Aikaisemmat tiedot voidaan ja tietosuojasysteemit tuleekin säilyttää erikseen arkistoituna. Tuomioistuinmenettelyssä ja hallinnollisessa päätöksenteossa voidaan kuitenkin tarvita henkilö- ja perheoikeudellisen aseman selvittämiseksi myös aikaisempia tietoja, joiden täytyy sen vuoksi olla väestötietojärjestelmästä joustavasti saatavilla voimassa olevien tietojen ohella. Sanamuotoa tarkennettaisiin siten, että erilaiset tekniset ratkaisut historiatietojen säilyttämisessä käytökelpoisessa muodossa olisivat mahdollisia.

Kysymys historiatietojen pysyvästä säilyttämisestä ja pysyvään säilytykseen valittavien tietojen säilytysjärjestelmästä ratkaistaan yhdessä Kansallisarkiston kanssa.

Toisin kuin henkilötietojen osalta, ei ole olemassa erityistä tarvetta säilyttää väestötietojärjestelmässä kaikkia kiinteistö-, rakennus- ja huoneistotiedoissa tapahtuvia muutoksia. Henkilön asumista koskevat tiedot on säilytettävä väestötietojärjestelmän yhteydessä. Kiinteistöjä koskevat aikaisemmat tiedot säilytetään sen sijaan kiinteistötietojärjestelmässä. Siinä vaiheessa, kun kaikki kunnat säilyttävät muuttuneita rakennus- ja huoneistotietoja omilla järjestelmissään, näiden tietojen säilyttämiseen väestötietojärjestelmässä ainakaan kaikilta osin ei ole enää tarvetta. Tietojen säilyttämistarvetta arvioitaessa on kuitenkin otettava huomioon erityisesti historian tutkimuksen ja muun tutkimuksen tarpeet. Viranomaisten asiakirjojen tutkimusarvon määrittelystä ja aineiston määrittämisestä pysyvään säilytykseen päättää arkistolain (831/1994) mukaan arkistolaitos.

14 a §. *Muutoksenhaku.* Muutoksenhausta väestötietojärjestelmään tehtyihin merkintöihin ei nykyisin säädetä erikseen väestötietolaissa seurakuntien väestökirjanpitoa koskevia ratkaisuja lukuun ottamatta. Kotikuntaa koskevan merkinnän korjaamisesta säädetään kotikuntalaissa (201/1994). Käytännössä väestötietojärjestelmän tiedoissa todetaan harvoin virheitä. Väestötietojärjestelmä on kuitenkin yhteiskunnan perusrekisteri, jonka tietojen perusteella monet henkilön oikeudet ja velvollisuudet määräytyvät. Muutoksenhaun tulisi olla mahdollisimman joustava. Muutoksenhausta väestötietojärjestelmän tietoihin on siten tarpeen ottaa säännös väestötietolakiin. Lakiin lisättäväksi ehdotetaan 14 a §:ssä säädettäisiin henkilön oikeudesta hakea muutosta väestötietojärjestelmään tehtyyn merkintään. Se, jonka yksityistä oikeutta tieto koskee, voisi hakea siihen oikaisua maistraatilta. Maistraatin ratkaisuun voisi hakea muutosta läänioikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

25 §. *Luovuttamisen yleiset edellytykset.* Ehdotetussa 4 §:n 3 momentissa tarkoitettujen tietojen luovuttamisesta johonkin uskontokuntaan ovat tietosuojadirektiivissä ja henkilörekisterilaissa tarkoitettuja arkaluon-

toisia tietoja. Tietosuoja-direktiivin mukaan tällaisten tietojen käsittely on pääsääntöisesti kiellettyä. Käsittelykiellosta säädetään direktiivissä eräitä poikkeuksia. Lisäksi jäsenvaltiot voivat ottaen huomioon tarvittavat suojatoimet toteuttaa tärkeää yleistä etua koskevista syistä muitakin kuin direktiivissä säädettyjä poikkeuksia kansallisella lailla tai valvontaviranomaisen päätöksellä. Tällä tavoin toteutetut poikkeukset on ilmoitettava komissiolle.

Väestötietolain 25 §:ään lisättäisiin 6 momentti, jossa säädettäisiin, keille uskontokuntaa koskevan tiedon voisi luovuttaa. Lähdekohtana on, että tieto luovutetaan vain asianomaiselle uskontokunnalle. Uskontokuntatieto voitaisiin luovuttaa myös viranomaisille, joilla toimintansa vuoksi on tarve saada tieto henkilön uskontokunnasta. Monet viranomaiset tarvitsevat uskontokuntatietoa päätöksenteossaan. Tiedon luovuttaminen väestötietojärjestelmästä näille viranomaisille yksinkertaistaa menettelyä sekä kansalaisen että viranomaisen kannalta. Säännökset vastaavat nykyistä käytäntöä.

Tieto asevelvollisen uskontokunnasta voitaisiin luovuttaa pääesikunnalle asevelvollisrekisteriin merkitsemistä varten. Asevelvollisuuslain soveltamisesta annetun asetuksen (63/1951) 13 §:n mukaan henkilön uskontokuntaa koskeva tieto merkitään asevelvollisrekisterin osana olevaan kutsuntaluetteloon. Väestörekisterikeskus on asetuksen 12 §:n mukaan velvollinen antamaan kutsuntaluettelon laatimista varten tarvittavat tiedot. Uskontokuntatieto on tarpeen suunniteltaessa ja järjestettäessä asevelvollisten sijoittelua, koulutusta ja palvelusta. Jo kutsuntavaiheessa asevelvolliset pyritään sijoittamaan sellaisiin joukko-osastoihin, joissa uskontokuntaan kuulumisesta aiheutuvat erityistarpeet voidaan mahdollisimman hyvin ottaa huomioon.

Tieto oppilaan uskontokunnasta voitaisiin luovuttaa kouluviranomaisille uskonnonopetuksen suunnittelua ja järjestämistä varten.

Tieto henkilön uskontokunnasta voitaisiin luovuttaa myös verohallinnon viranomaisille verotuksen toimittamista varten ja muille viranomaisille edellä mainittuihin verrattavaan viranomaistoimintaan sekä virallisen tilaston laatimista varten.

Tieto uskontokunnasta voitaisiin lisäksi luovuttaa avioliiton esteiden tutkintaa varten. Tieto siitä, mistä uskontokunnasta tai sen seurakunnasta on saatavissa mahdollisesti tarvittavia lisätietoja henkilöstä, voitaisiin

antaa samalla, kun annetaan tietoja perunkirjoitusta, perinnönjakoa tai sukututkimusta taikka näihin verrattavaa tarkoitusta varten. Tämä on joustavan asiakaspalvelun kannalta tarpeen silloin, kun sukuselvitystä varten joudutaan keräämään historiatietoja, joita ei ole väestötietojärjestelmässä.

26 a §. *Tietojen luovuttaminen uskontokunnille.* Evankelis-luterilaiselle kirkolle ja ortodoksiselle kirkkokunnalle luovutettaisiin niiden jäsenrekisterin ylläpitoa varten tietoja väestötietojärjestelmästä. Myös rekisteröidyt uskonnolliset yhdyskunnat saisivat jäsenrekisterinsä ylläpitoa varten tarvittavat tiedot väestötietojärjestelmästä. Jäsenrekisterin tietosisällöstä säädettäisiin laissa uskontokuntien jäsenrekistereistä.

Evankelis-luterilaiselle kirkolle ja ortodoksiselle kirkkokunnalle säädettäisiin lisäksi eräitä väestökirjanpitoon liittyviä tehtäviä, kuten avioliiton esteiden tutkinta ja julkisesti luotettavien todistusten ja selvitysten antaminen jäsenistään. Seurakunnilla olisi oikeus saada väestötietojärjestelmästä näiden tehtävien suorittamista varten tarvittavat tiedot.

33 a §. *Tietojen tuleminen julkiseksi.* Väestötietolain 43 §:n mukaan vanhoissa väestökirjoissa olevat tiedot ovat julkisia, kun asianomaisen henkilön kuolemasta on kulunut 25 vuotta. Väestötietojärjestelmään sisältyvien tietojen julkiseksi tulemisesta ei ole säännöstä. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan väestötietojärjestelmän henkilötiedot tulisivat julkisiksi 25 vuoden kuluttua asianomaisen henkilön kuolemasta. Tiedot voitaisiin luovuttaa tämän jälkeen sen estämättä, mitä väestötietolaissa säädetään tietojen luovuttamisen edellytyksistä. Kun 25 vuotta on kulunut henkilön kuolemasta, julkisiksi tulisivat häntä koskevat henkilötiedot, eivät sen sijaan esimerkiksi hänen perhesuhdetietoihinsa liitännäistietoina sisältyvien henkilöiden tiedot.

34 §. *Tietopalvelujen maksut.* Väestötietojärjestelmän tietopalveluista peritään maksuja valtion maksuperustelaissa (150/1992) säädettyjen perusteiden mukaisesti. Valtion maksuperustelaissa säädetään yleiset perusteet omakustannusarvosta poikkeamiselle. Väestötietolaissa on erityissäännös perusteesta, jonka mukaan maksu voidaan määrätä suoritteen omakustannusarvoa alemmaksi, jos tietojen saaja osallistuu merkittävässä määrin väestötietojen ylläpitoon. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että maksu voitaisiin määrätä suoritteen omakustan-

nusarvoa alemmaksi, jos tietojen saaja osallistuu väestötietojen ylläpitoon tai väestötietojärjestelmän tietopalveluihin. Maksun suuruutta määrättäessä otettaisiin huomioon, miten merkittävää tietojen saajan osallistuminen väestötietojen ylläpitoon ja tietopalveluihin on.

38 §. *Muiden viranomaisten ja yhteisöjen osallistuminen väestökirjanpidon tietopalveluun.* Väestötietolain 43 §:n siirtymäsäännöksen mukaan tietoja, joita ei ole talletettu konekieliseen muotoon, säilytetään kumotussa väestökirjalaissa tarkoitetuissa väestökirjoissa tai niihin kuuluvissa asiakirjoissa. Niitä ovat henkilokirja, kotipaikkarekisteri ja väestörekisteri. Kun väestön keskusrekisteriä perustettiin 1970-luvulla, henkilöiden kaikkia paikallisiin väestökirjoihin merkittyjä historiatietoja ei siirretty siihen. Vuonna 1973 ja sen jälkeen tapahtuneet henkilö- ja perhesuhdetietojen muutokset on talletettu konekieliseen muotoon, ja ne ovat saatavissa väestötietojärjestelmästä. Osoitteita ja väestörekisterinpitäjää koskevat tiedot ovat kattavia vasta vuodesta 1983. Henkilöä ja hänen perhesuhteitaan koskevissa tiedoissa vuoden 1973 jälkeen tapahtuneet muutokset on siten merkitty sekä kirkolliseen väestörekisteriin että väestötietojärjestelmään.

Myös kirkolliset väestörekisterit kuuluvat väestökirjanpidon historia-asiakirjoihin. Niiden siirtäminen valtion viranomaisille ei ole tarkoituksenmukaista, eikä niitä tällä hetkellä ole taloudellisesti mahdollista siirtää konekieliseen muotoon. Väestötietolain 38 §:n 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan velvollisuudesta antaa tietoja vanhoista kirkonkirjoista. Muutoin vanhoista kirkonkirjoista säädettäisiin asianomaista kirkkokuntaa koskevissa säädöksissä.

Seurakunnilla olisi velvollisuus antaa sukuselvityksiä jäsenistään ennen nyt ehdotetun uudistuksen voimaantuloa kirkolliseen väestörekisteriin merkityistä henkilötiedoista. Vanhoista kirkonkirjoista annettavilla tiedoilla olisi julkinen luotettavuus, eli niitä pidettäisiin virheettöminä, jollei toisin osoiteta.

Vanhoista kirkonkirjoista annettavaa sukuselvitystä tarvitaan pääasiassa perunkirjoi-
tusta ja perinnönjakoa varten. Tässä yhteydessä tarvitaan myös pesän osakkaita koskevia ajantasaisia tietoja. Kun otetaan huomioon seurakuntien tietoteknisten valmiuksien kehittyminen ja joustavan asiakaspalvelun tarpeet, on perusteltua, että seurakunnat voi-

vat antaa selvityksiä jäsenistään väestötietojärjestelmään merkityistä tiedoista. Edellytyksenä olisi, että seurakunnalla on tekninen käyttöyhteys väestötietojärjestelmään tai että seurakunnalla on käytössään väestötietojärjestelmän ajantasaiset tiedot siten, että seurakunnan jäsenrekisterin tiedot päivitetään väestötietojärjestelmän tiedoilla säännöllisesti. Seurakunnat voisivat luovuttaa yksittäisiä tietoja, jotka ovat tarpeen henkilön oikeuksien tai velvollisuuksien toteuttamiseksi. Kysymys on lähinnä virkatodistusten antamisesta. Seurakunnat eivät voisi siten luovuttaa väestötietojärjestelmän tietoja kaupallisiin tarkoituksiin, esimerkiksi suoramarkkinointiin.

Monilla viranomaisilla ja yhteisöillä on nykyisin tekninen käyttöyhteys väestötietojärjestelmään, ja ne saavat siten käyttöönsä tehtäviensä hoitamisessa tarvittavat tiedot. Väestötietolain 26 §:n mukaan hallinnossa ja tuomioistuimissa tarvittavat tiedot tulee yleensä hankkia viran puolesta.

Joustavan palvelun järjestäminen voisi joissain tilanteissa helpottaa, jos muillakin kuin rekisterihallinnon ja evankelis-luterilaisen kirkon sekä ortodoksisen kirkkokunnan viranomaisilla olisi mahdollisuus luovuttaa yksittäisiä väestötietojärjestelmän tietoja. Viranomaiselle tai yhteisölle, jolla on tekninen käyttöyhteys väestötietojärjestelmään, voitaisiin antaa oikeus luovuttaa väestötietojärjestelmästä yksittäisiä tietoja, jotka ovat tarpeen henkilön oikeuksien ja velvollisuuksien toteuttamiseksi, jos erityisestä syystä, lähinnä asiakaspalvelun joustavan järjestämisen kannalta, tällainen katsotaan tarpeelliseksi. Luvan myöntäisi Väestörekisterikeskus. Väestörekisterikeskuksen tulisi yhteistyössä paikallisesta tietopalvelusta vastaavien maistraattien kanssa arvioida, onko luvan myöntämiselle olemassa tässä tarkoitettuja erityisiä syitä. Lupaa annettaessa kiinnitettäisiin myös erityistä huomiota tietosuojakysymyksiin.

Tietojen luovutuksessa noudatettaisiin soveltuvin osin väestötietolain säännöksiä luovutuksen edellytyksistä, luovutustavoista, luovutettujen tietojen käytöstä ja päätöksen tekemisestä.

Maistraatit vastaisivat väestötietojärjestelmän tiedoissa olevien mahdollisten virheiden korjaamisesta väestötietolakiin lisättäväksi ehdotetun 14 a §:n mukaisesti. Jäsenrekisteristä annettavan tiedon on vastattava väestötietojärjestelmässä olevaa tietoa, jotta sen saa luovuttaa virallisena väestötietona. Tämän

vuoksi säädettäisiin henkilörekisterilain yleisestä henkilörekisterin virheen korjaamista koskevasta säännöksestä poiketen, että seurakunnan jäsenrekisterin väestötietoja saisi muuttaa vain maistraatin ilmoituksen mukaisesti. Tällä tavoin varmistetaan, että tietopalvelussa käytetyn jäsenrekisterin tiedot ovat yhtäpitävät väestötietojärjestelmän tietojen kanssa.

39 §. *Muutoksenhaku muun viranomaisen tai yhteisön tietojen luovuttamista koskevaan päätökseen.* Muutoksenhakumenettelyn tulisi olla mahdollisimman yhtenäinen riippumatta siitä, mikä viranomainen tekee väestökirjanpidon tietojen luovuttamista koskevan päätöksen. Muutosta tietojen luovuttamista koskevaan maistraatin päätöksen haetaan valittamalla lääninoikeuteen.

40 §. *Ylläpitokustannukset.* Valtio maksaisi väestötietojärjestelmän ylläpitokustannukset lukuun ottamatta kustannuksia, jotka aiheutuvat tietojen ilmoittamisesta väestötietojärjestelmään. Siten valtio ei korvaisi esimerkiksi kunnille tai uskontokunnille niille säädetyn ilmoitusvelvollisuuden täyttämistä aiheutuvia kustannuksia, mutta 34 §:n 2 momentissa säädettäväksi ehdotetun vastavuoroisuusperiaatteen mukaisesti tämä otettaisiin huomioon väestötietojärjestelmän maksuperusteissa. Menot, jotka seurakunnille aiheutuvat sukuselvitysten antamisesta, on tarkoitus kattaa osittain niistä perittävillä maksuilla.

43 §. *Siirtymäsäännökset.* Väestötietojärjestelmää edeltäneeltä ajalta olevaan väestökirjaan merkityt tiedot tulevat julkisiksi, kun on kulunut 25 vuotta henkilön kuolemasta. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että koko väestökirja tulisi julkiseksi viimeistään sadan vuoden kuluttua kirjaan viimeksi tehdystä merkinnästä. Muutos perustuu lähinnä tutkimuksen tarpeisiin.

Arkaluonteisista tiedoista säädetään nykyisin henkilörekisterilain 6 §:n 2 momentissa. Parhaillaan valmisteltavana olevaan uuteen henkilötietojen suojaa koskevaan yleislakiin on tarkoitus ottaa vastaavasti säännökset arkaluonteisista tiedoista. Jotta laki olisi toimiva myös uuden henkilörekisterilainsäädännön aikana, säännöksessä ei mainita lain nimeä. Lakiin ehdotetussa 25 §:n 6 momentissa säädettäisiin uskontokuntatiedon luovuttamisesta. Säännöksen perusteella voitaisiin eräissä tapauksissa uskontokuntaa koskevia tietoja antaa muillekin kuin viranomaisille, esimerkiksi annettaessa tietoja perunkirjoi-

tusta tai sukututkimusta varten. Lain 43 §:n 1 momenttiin ehdotetaan arkaluonteisten tietojen luovuttamisen osalta lisättäväksi viittaus 25 §:ään.

Muualla lainsäädännössä on useita mainintoja väestörekisteristä ja väestörekisterin pitäjistä. Tällaisia säännöksiä on muun muassa nimilaissa ja nimiasetuksessa (254/1991), avioliittolaissa ja avioliittoasetuksessa, eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista annetun lain soveltamisesta annetussa asetuksessa (419/1929), kansalaisuusasetuksessa (699/1985), asevelvollisuuslain soveltamisesta annetussa asetuksessa, kansaneläkeasetuksessa (594/1956) ja sairausvakuutusasetuksessa (473/1963).

Väestötietolakiin ehdotetaan otettavaksi nimenomainen säännös siitä, että muualla laissa tai asetuksessa väestörekisterin pitäjälle säädetyt tehtävät hoitaa maistraatti. Väestökirjanpitoa koskevat ilmoitukset, jotka muualla lainsäädännössä on säädetty tehtäviksi väestörekisteriin, on tehtävä asianomaiselle maistraatille väestötietojärjestelmään merkitsemistä varten. Jos ilmoitus on säädetty tehtäväksi väestörekisterin pitäjälle tai väestörekisteriin tapauksessa, jossa asia ei suoraan koske väestökirjanpitoa, ilmoitus tehdään edelleen sille evankelis-luterilaisen kirkon tai ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnalle, jolle se ennen ehdotetun lain voimaantuloa piti toimittaa.

Väestötietolakiin otettavaksi ehdotetun toimivallan määräytymistä koskevan yleissäännöksen vuoksi ei ole tarpeen tarkistaa erikseen muualla lainsäädännössä olevia väestörekisteriä ja väestörekisterin pitäjää koskevia säännöksiä. Nimi- ja avioliittolainsäädäntöä ehdotetaan kuitenkin tässä yhteydessä tarkistettavaksi siten, että kyseisessä lainsäädännössä olisi nimenomaiset säännökset eräistä evankelis-luterilaiselle kirkolle ja ortodoksiselle kirkkokunnalle kuuluvista tehtävistä.

Maistraatin toimivalta määräytyisi sen mukaan, missä henkilöllä on kotikunta tai väestökirjanpitokunta.

Eräissä vanhemmissa säädöksissä säädetään papiston tai eriuskolaisseurakunnan johtajan väestörekisterin tietojen luovutukseen liittyvistä tehtävistä. Tällaisia säännöksiä on muun muassa holhouslaissa (34/1898). Kysymys on papistolle väestörekisterin pitäjänä kuuluvista tehtävistä, jotka pykälään lisättäväksi ehdotetun 4 momentin mukaan siirtäisivät maistraatille.

Vanhoja kirkonkirjoja koskevat säännökset

sisältyvät muilta osin kirkkokuntia koskevaan lainsäädäntöön.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset. Väestötietojärjestelmään on talletettu eräitä kirkollisia toimituksia koskevia tietoja, joita on tarvittu muun muassa kirkollisten vaalien vaaliluetteloiden laadinnassa ja avioliiton esitteiden tutkinnassa. Tällaisia ovat esimerkiksi tieto rippikoulun käymisestä ja konfirmaatiosta.

Lain siirtymäsäännöksessä ehdotetaan säädettäväksi, että edellä tarkoitettut, ennen uudistuksen voimaantuloa talletetut tiedot voitaisiin edelleen säilyttää väestötietojärjestelmässä. Tietoja voitaisiin käyttää kirkollisen vihkimisen edellytysten selvittämisessä ja uskontokuntien tietopalvelussa. Väestötietojärjestelmää voitaisiin siten käyttää esimerkiksi jäsenrekisteritietojen välittämisessä seurakunnasta toiseen, kun jäsen muuttaa. Näiden tietojen tallettamista voitaisiin jatkaa enintään viisi vuotta ehdotetun lain voimaantulosta, jos siten voidaan merkittävästi yksinkertaistaa kirkollisen vihkimisen edellytysten selvittämistä tai uskontokunnan jäsenrekisterin ylläpitoa siirtymäkautena. Päätöksen asiassa tekisi se ministeriö, jonka toimialaan väestökirjanpito kuuluu. Kirkon näkökohdat tulisi asiaa ratkaistaessa ottaa huomioon. Siirtymäkauden aikana kehitetään automaattisen tietojenkäsittelyn avulla pidettävää jäsenrekisteriä siten, että tietojen välittäminen seurakuntien välillä olisi mahdollisimman joustavaa. Koska kyseiset tiedot merkitään nykyisinkin väestötietojärjestelmään, ehdotettu siirtymäkauden järjestely ei edellytä tietojärjestelmän laajentamista.

Tietoja, joita ei ole otettu väestötietojärjestelmään, säilytetään vanhoissa väestökirjoissa. Näitä tietoja voidaan tarvita esimerkiksi perunkirjoitusta ja perinnönjakoa varten. Siirtymäsäännöksessä ehdotetaan säädettäväksi muutoksenhakumenettelystä niissä käytännössä erittäin harvinaisissa tilanteissa, joissa joku, jonka yksityistä oikeutta asia koskee, vaatii vanhan merkinnän korjaamista. Henkilö voisi vaatia kirjallisesti oikaisua merkinnän tehneeltä kirkolliselta viranomaiselta. Koska kysymys on väestökirjanpidon historiatiedoista, olisi yhtenäisen käytännön varmistamiseksi tarpeen, että kirkollisen viranomaisen päätökseen voitaisiin hakea muutosta maistraatilta. Oikaisuvaatimuksen käsittelystä ja muutoksenhausta olisi muutoin voimassa, mitä 39 §:ssä säädetään muutoksenhausta tietojen luovuttamista koske-

vaan päätökseen. Jos kyse on merkinnästä, joka on sekä väestötietojärjestelmässä että kirkollisessa väestörekisterissä, tieto korjattaisiin ensisijaisesti väestötietojärjestelmässä. Korjauksesta ilmoitettaisiin viipymättä myös seurakunnalle.

Kirkollisen väestörekisterin pitäjä käsittelee loppuun lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti väestörekisterinpitoon liittyvät asiat, jotka ovat tulleet vireille ennen uudistuksen voimaantuloa. Myös oikaisuvaatimusmenettely ja muutoksenhaku, joka on vireillä uudistuksen tullessa voimaan, käsiteltäisiin lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

1.2. Rekisterihallintolaki

3 §. Rekisterihallintolain 3 § 3 momentti, jossa todetaan kirkollisesta väestörekisterinpitäjästä ja väestörekisterin pitämisestä säädettävän muualla lainsäädännössä, ehdotetaan kumottavaksi.

1.3. Nimilaki

Nimilaissa säädetään nykyisin erilaisten ilmoitusten tekemisestä väestörekisterin pitäjälle. Koska käsite "väestörekisterin pitäjä" ehdotetaan poistettavaksi lainsäädännöstä, nimilakia ehdotetaan muutettavaksi muun muassa siten, että seurakuntien tehtäväksi säädettäisiin lapsen etu- ja sukunimeä koskevan ilmoituksen vastaanottaminen ja ilmoitukseen sisältyvien tietojen toimittaminen väestötietojärjestelmään rekisteröitäviksi.

2 §. Lapsen sukunimi tulisi ilmoittaa väestötietojärjestelmään kahden kuukauden kuluessa lapsen syntymästä, kuten nykyisinkin. Samanaikaisesti ilmoitetaan sekä etunimi että sukunimi. Vanhemmat voisivat ilmoittaa nämä tiedot sille maistraatille, jonka toimialueella lapsella on kotikunta tai väestökirjanpitokunta, tai kasteen yhteydessä sille seurakunnalle, jonka jäseneksi lapsi kasteessa on otettu. Seurakunta olisi tällöin velvollinen selvittämään, onko ilmoitettu sukunimi nimilain 2 luvun mukainen ja ilmoittamaan tiedon viipymättä väestötietojärjestelmään rekisteröitäväksi. Seurakunta voisi merkitä samalla ilmoitetut tiedot jäsenrekisteriinsä.

Koska väestötietolain 2 §:n mukaan maistraatit vastaavat alueensa väestötiedoista ja niiden ylläpidosta, myös nimien lainmukaisuuden ratkaiseminen kuuluu siis viime kä-

dessä niiden toimivaltaan. Käytännössä tapaukset, jolloin maistraatti joutuisi puuttumaan ilmoitetun sukunimen rekisteröintiin, ovat harvinaisia.

Pykälän 3—5 momentissa olevat maininnat väestörekisteristä korvattaisiin ilmaisulla "väestötietojärjestelmä".

4 §. Pykälän 1 momentin sanamuotoa ehdotetaan muutettavan siten, että sana "väestörekisteri" korvattaisiin ehdotetun lainsäädännön mukaisella väestötietojärjestelmällä.

6, 8 a, 9 ja 38 §. Nimilaissa säädetään nykyisin sukunimen muuttamista koskevien ilmoitusten tekemisestä väestörekisterin pitäjälle. Lain 6, 8 a, 9 ja 38 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että niissä tarkoitetut ilmoitukset sukunimen muuttamisesta tehtäisiin sille maistraatille, jonka toimialueella henkilöllä on kotikunta tai väestökirjanpito-kunta. Menettely olisi mahdollisimman yksinkertainen siten, että ilmoituksen voisi tehdä esimerkiksi postitse.

12 §. Pykälän 1 momentissa oleva maininta väestörekisteristä korvattaisiin ilmaisulla "väestötietojärjestelmä".

24 §. Pykälän 2 momentin sanamuoto muutettaisiin vastaamaan nykyisiä väestökirjanpitolainsäädännön käsitteitä.

32 a ja 32 c §. Kuten lapsen sukunimi, myös lapselle annettavat etunimet voitaisiin ilmoittaa samaan tapaan kuin nykyisinkin. Lain 32 a §:ään ehdotetaan otettavaksi vastaava säännös kuin 2 §:ään ilmoituksen tekemisestä joko suoraan maistraattiin tai kasteen yhteydessä seurakunnalle edelleen väestötietojärjestelmään toimitettavaksi.

Seurakunnan tulisi selvittää nimen lainmukaisuus, ennen kuin nimi toimitetaan rekisteröitäväksi väestötietojärjestelmään. Siten välttyttäisiin nimen lainmukaisuuteen liittyviltä ongelmilta ja epäselvyyksiltä nimen rekisteröintivaiheessa. Lainmukaisuuden selvittäminen tapahtuisi käytännössä samaan tapaan kuin nykyisinkin, eli epäselvissä tapauksissa lapsen kastava pappi tai seurakunta, johon lapsi otetaan jäseneksi, ottaisi yhteyttä alueen väestötiedoista vastaavaan maistraattiin sen selvittämiseksi, onko ilmoitettu nimi lainmukainen ja siten rekisteröitävissä väestötietojärjestelmään.

Kuten edellä on todettu, maistraatit vastaavat alueensa väestötiedoista ja niiden ylläpidosta. Myös nimien lainmukaisuuden ratkaiseminen kuuluu siten viime kädessä niiden toimivaltaan. Käytännössä tapaukset, jolloin maistraatti joutuisi puuttumaan ilmoitetun

etunimen rekisteröintiin, ovat harvinaisia.

Vanhemmat voisivat ilmoittaa lapsen etunimet maistraatille myös heti lapsen synnytyä.

Muut etunimeä ja sen muuttamista koskevat ilmoitukset, joilla ei ole liittymäkohtia kirkollisiin toimituksiin, tehtäisiin suoraan maistraatille. Menettely olisi mahdollisimman yksinkertainen siten, että ilmoitus voitaisiin tehdä esimerkiksi postitse.

1.4. Avioliittolaki

10 §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä säädettäisiin avioliiton esteiden tutkijoiksi maistraatit sekä evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnat. Seurakuntien tehtävä säilyisi siten ennallaan.

Esteet voisi tutkia myös mikä tahansa maistraatti. Maistraatin toimivalta ei riippuisi enää kihlakumppanien kotikunnasta tai uskontokunnasta. Esteet tutkittaisiin, kuten nykyisinkin, käyttäen yleensä väestötietojärjestelmän tietoja kihlakumppaneista. Jokainen maistraatti voisi tutkia myös ulkomaalaisen oikeuden solmia avioliitto. Tutkinnassa käytettävistä tiedoista säädetään tarkemmin avioliittoasetuksessa.

11 ja 12 §. Pykälään ehdotetaan teknisluontoisia muutoksia siten, että väestörekisterin pitäjän ja väestörekisterin sijasta käytettäisiin ilmaisuja "avioliiton esteiden tutkija" ja "avioliiton esteiden tutkijan käytettävissä olevat tiedot".

1.5. Laki uskontokuntien jäsenrekistereistä

1 §. Laissa säädettäisiin uskontokuntien jäsenrekisterinpidosta. Uskontokunnalla tarkoitettaisiin evankelis-luterilaista kirkkoa, ortodoksista kirkkokuntaa sekä rekisteröityjä uskonnollisia yhdyskuntia. Lähtökohtana rekisterinpidossa olisivat uskontokunnan oman toiminnan ja hallinnon tarpeet. Koska rekisteröinti perustuu uskontokunnan jäsenyyteen ja siten kuvaa henkilön uskonnollista vakaumusta, kysymyksessä on rekisteri, joka sisältää henkilötietojen suojaa koskevassa lainsäädännössä ja tietosuojadirektiivissä tarkoitettuja arkaluontoisia tietoja.

Jäsenrekisterin teknisen pitämistavan uskontokunta voisi ratkaista itse. Rekisteri voisi siten olla esimerkiksi automaattisen tietojenkäsittelyn avulla pidetty rekisteri tai kor-

tistomuodossa pidetty seurakuntakohtainen rekisteri.

2 §. Rekisterinpitäjänä olisi uskontokunta, sen seurakunta tai toimielin, jonka tehtäväksi rekisterinpito on säädetty tai uskontokunnan yhdyskuntajärjestyksessä määrätty. Uskontokunnan toimiessa rekisterinpitäjänä vastuussa rekisterinpidosta olisi uskontokunnan päättävä hallintoelin. Uskontokunta voisi järjestää jäsenrekisterin pitämisen myös seurakunnain. Säännös antaisi uskontokunnalle valintamahdollisuuden silloin, kun uskontokunnassa on useampia seurakuntia. Kirkkolaissa ja ortodoksisesta kirkkokunnasta annetussa laissa on tarkoitus säätää tarkemmin näiden kirkkokuntien jäsenrekisterin rekisterinpitäjästä. Uskontokunnan yhdyskuntajärjestyksessä voitaisiin myös määrätä seurakunta tai jokin uskontokunnan toimielin rekisterinpitäjäksi.

3 §. Jäsenrekisterin pitämisessä ja tietojen luovuttamisessa olisi noudatettava henkilötietojen suojaa koskevaa yleislakia. Nykyisin henkilörekisterin pitämisestä ja tietojen luovuttamisesta säädetään henkilörekisterilaisissa. Parhaillaan valmisteltavana olevaan uuteen henkilötietojen suojaa koskevaan yleislakiin on tarkoitus ottaa vastaavasti säännökset henkilötietojen käsittelystä. Jotta laki olisi toimiva sekä nyt voimassa olevan että tarkistettavan henkilörekisterilainsäädännön aikana, pykälässä ei mainita lain nimeä.

Kysymyksessä on arkaluontoiseen tietoon, henkilön uskonnonlaiseen vakaumukseen, perustuva henkilörekisteri. Arkaluontoisten tietojen käsittelystä ja luovuttamisesta säädetään henkilörekisterilaisissa ja on tarkoitus säätää myös valmisteltavana olevassa henkilötietojen suojaa koskevassa uudessa yleislakiin. Näitä yleissäännöksiä sovellettaisiin uskontokunnan jäsenrekisteriin, jollei rekisteristä ole erityissäännöksiä muualla lainsäädännössä.

Tietojen luovuttamista arkaluontoisia tietoja sisältävästä rekisteristä on yleislaissa rajoitettu huomattavasti. Tietojen luovuttaminen esimerkiksi kaupallisiin tarkoituksiin uskontokunnan jäsenrekisteristä ei olisi mahdollista ilman rekisteröidyn suostumusta.

Evangelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan jäsenrekisterien pitämisestä olisi täydentäviä säännöksiä kirkkoja koskevassa lainsäädännössä. Eräitä väestökirjapidon tietopalveluun liittyviä tietoja luovuttamista ja jäsenrekisterin tietojen korjaamista koskevia säännöksiä, jotka koskevat evanke-

lis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan jäsenrekistereitä, sisältyisi myös väestötietolakiin.

4 §. Pykälässä ehdotetaan lueteltaviksi ne tiedot, jotka kaikkien laissa tarkoitettujen uskontokuntien on talletettava jäsenrekisteriin. Jos jäsenrekisteristä luovutetaan virallisia väestötietoja ehdotetussa väestötietolain 38 §:ssä tarkoitettulla tavalla, jäsenrekisterin tietojen tulee vastata asiasisällöltään henkilön väestötietojärjestelmään merkittyjä tietoja.

Pykälässä mainitut tiedot muodostaisivat jäsenrekisterin vähimmäistietosisällön. Jäsenrekisteriin talletettaisiin uskontokunnan jäsenestä nimet, henkilötunnus tai syntymäaika, osoite ja kotikunta. Tässä kohdassa mainitut tiedot ovat henkilön yksilöimiseksi ja tavoittamiseksi välttämättömiä perustietoja. Henkilötunnus ja syntymäaika olisivat keskenään vaihtoehtoisia tietoja. Uskontokunta voisi ratkaista itse, kumman tiedon se päättää jäsenestään tallettaa rekisteriin. Osoitteella tarkoitetaan ensisijaisesti henkilön virallista kotikuntalain mukaan määräytyvää osoitetta. Pykälä antaisi kuitenkin mahdollisuuden tallettaa rekisteriin myös jäsenen postiosoitteen esimerkiksi silloin, kun se poikkeaa virallisesta osoitteesta. Jäsenen kotikunnalla tarkoitetaan pykälässä virallista kotikuntalain mukaan määräytyvää kotikuntaa.

Jäsenrekisteriin talletettaisiin lisäksi tiedot uskontokuntaan liittymisestä ja siitä eroamisesta. Nämä tiedot ovat välttämättömiä jäsenelle kuuluvien oikeuksien ja häneen kohdistuvien velvollisuuksien asianmukaisen toteutumisen kannalta. Eroamisella tarkoitetaan pykälässä myös niitä tilanteita, joissa henkilö on erotettu uskontokunnan jäsenyydestä tai hän on kuollut.

5 §. Pykälässä määriteltäisiin jäsenrekisterin enimmäistietosisältö. Jäsenrekisterin pitäjä ei olisi velvollinen tallettamaan pykälässä tarkoitettuja tietoja jäsenrekisteriin, vaan nämä tiedot tai vain osa niistä olisi mahdollista tallettaa, jos uskontokunnan toiminnalliset ja hallinnolliset tarpeet sitä edellyttävät. Toiminnallisilla tarpeilla tarkoitetaan esimerkiksi uskontokunnan jäsenilleen tarjoamiin erilaisiin toimintoihin ja palveluihin liittyviä tarpeita. Hallinnollisilla tarpeilla tarkoitetaan esimerkiksi tarpeita, jotka johtuvat kirkollisvaalien järjestämisestä, jäsenmaksujen tai kirkollisveron perimisestä sekä jäsenten osallistumisesta uskontokunnan hallintoelimiin.

Jos jäsenrekisteristä luovutetaan virallisia

väestötietoja ehdotetussa väestötietolain 38 §:ssä tarkoitetulla tavalla, myös tässä pykälässä mainittujen jäsenrekisterin tietojen, siltä osin kuin ne ovat myös väestötietojärjestelmässä, tulee vastata asiasisällöltään henkilön väestötietojärjestelmään merkittyjä tietoja.

Pykälän 1 kohdan mukaan jäsenrekisteriin voitaisiin edellä mainittuja tarkoituksia varten tallettaa tiedot jäsenen syntymäkotikunnasta, kansalaisuudesta ja äidinkielestä. Henkilön äidinkielellä tarkoitetaan väestötietojärjestelmään talletettua henkilön virallista äidinkieltä.

Pykälän 2 kohdan mukaan voitaisiin tallettaa tieto siitä uskontokunnan seurakunnasta, johon jäsen on siirtynyt, ja siirtymispäivä.

Pykälän 3 kohdan perusteella voitaisiin tallettaa myös tiedot siviilisäädystä, perheioikeudellisesta asemasta ja toimivaltaisuudesta, jos nämä tiedot ovat uskontokunnan toiminnan ja hallinnon kannalta tarpeellisia. Siviilisäätystä koskevilla tiedoilla tarkoitetaan tietoa siitä onko henkilö naimaton, naimisissa, leski vai eronnut. Perheioikeudellista asemaa koskevalla tiedolla tarkoitetaan lähinnä tietoa lapsen sukuasemasta ja isyyslain (700/1975) mukaisesta isyyden vahvistamisesta. Toimivaltaisuutta koskevilla tiedoilla tarkoitetaan huoltoa ja holhousa koskevia tietoja. Tällaisia tietoja ovat esimerkiksi tieto alaikäisen lapsen huoltajista ja tieto täysi-ikäiselle henkilölle määrätystä holhoojasta. Jäsenen aviopuolisosta sekä hänen huollossaan olevasta alaikäisestä lapsesta, jotka eivät ole uskontokunnan jäseniä, voitaisiin pykälän 4 ja 5 kohdan mukaan jäsenrekisteriin merkitä nimi ja henkilötunnus tai syntymäaika.

Jäsenrekisteriin voitaisiin edellä mainittuja tarkoituksia varten pykälän 6 ja 7 kohdan mukaan tallettaa tiedot uskontokunnan jäsentä koskevista uskonnollisista toimituksista ja hänen uskontokuntaan liittyvistä luottamustehtävistään. Tällaisia toimituksia olisivat lähinnä kaste, konfirmaatio, rippi, vihki-

minen ja hautaaminen. Luottamustehtävällä tarkoitetaan esimerkiksi sellaista jäsenen hoitamaa luottamustehtävää, jonka sisältönä on uskonnollisten toimitusten ja tehtävien suorittaminen.

6 §. Pykälä sisältää valtuutuksen antaa asetuksella tarvittaessa tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta.

7 §. Laki tulisi voimaan samanaikaisesti kuin muut väestökirjanpidon järjestelyjä koskevat säädökset. Jos uskontokunnan jäsenistään pitämään luetteloon on ennen ehdotetun lain voimaantuloa merkitty tietoja, joita ehdotetun lain perusteella rekisteriin ei enää voitaisi merkitä, uskontokunnalla olisi oikeus säilyttää vanhat jäsenluettelotiedot.

2. Tarkemmat säännökset

Ehdotetut lakien muutokset edellyttävät vähäisiä, lähinnä teknisluonteisia muutoksia väestötietoasetukseen ja avioliittoasetukseen. Uskontokuntien jäsenrekisteristä ehdotettuun lakiin sisältyvän asetuksenantovaltuuden nojalla voitaisiin tarvittaessa antaa lain täytäntöönpanoon liittyviä tarkempia säännöksiä.

3. Voimaantulo

Uudistus edellyttää myös kirkkolain ja ortodoksisesta kirkkokunnasta annetun lain muuttamista. Näiden muutosten on tarpeen tulla voimaan samanaikaisesti tähän esitykseen sisältyvien lakien kanssa.

Ehdotettujen lakien täytäntöönpano vaatii teknisiä muutoksia, koulutusta ja tiedottamista. Tämän vuoksi on tärkeää, että varataan riittävän pitkä aika lakien voimaantuloon valmistautumista varten. Lait ehdotetaan tulemaan voimaan noin vuoden kuluttua siitä, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

väestötietolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 11 päivänä kesäkuuta 1993 annetun väestötietolain (507/1993) 4 §:n 2 ja 3 momentti, 7, 34 ja 38—40 § sekä 43 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 38 ja 39 § osaksi laissa 202/1994, sekä

lisätään 4 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 202/1994, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, lakiin uusi 14 a §, 25 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 202/1994, uusi 6 momentti, lakiin uusi 26 a ja 33 a § sekä 43 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi viimeksi mainitussa laissa, uusi 4—6 momentti, seuraavasti:

4 §

Väestötietojärjestelmään talletettavat henkilötiedot

Asianomaisten viranomaisten käyttöä varten talletetaan lisäksi:

1) tiedot lasten huostaanottoa koskevista sosiaalihuollon asioita käsittelevän monijäsenisen toimielimen ratkaisuksista; sekä

2) vaalien ja kansanäänestysten toimittamista varten tarvittavat tiedot ääni- ja äänestys-oikeutuista.

Asianomaisten uskontokuntien ja 25 §:n 6 momentissa tarkoitettujen viranomaisten käyttöön talletetaan lisäksi tiedot uskontokuntaan kuulumisesta.

Ulkomaalaisesta voidaan tallettaa 1—3 momentissa tarkoitettut tiedot, jos se on Suomessa asumisen tai työskentelyn, Suomea sitovan kansainvälisen sopimuksen velvoitteiden täyttämisen tai muun erityisen syyn vuoksi tarpeen. Tietojen tallettamisen edellytyksenä on, että niistä on saatu luotettava selvitys. Tietoja ei kuitenkaan talleteta ulkomaalaisesta, joka on:

1) vieraan valtion Suomessa olevan diplomaattisen tai muun edustuston taikka lähetetyn konsulin viraston palveluksessa;

2) Yhdistyneiden Kansakuntien, sen erityisjärjestön tai sellaiseen rinnastettavan

muun kansainvälisen järjestön palveluksessa; taikka

3) 1 tai 2 kohdassa tarkoitetun henkilön perheenjäsen tai hänen yksityisessä palveluksessaan, ellei maistraatti erityisestä syystä toisin määrää.

7 §

Muuttuneiden tietojen arkistointi

Jos väestötietojärjestelmän tiedot ovat muuttuneet, aikaisempien tietojen säilyminen ja käytettävyys on varmistettava tiedot erikseen arkistoidulla tai tietotekniikan mahdollistamalla muulla tavalla. Tieto lapsen huostaanotosta on kuitenkin viipymättä poistettava väestötietojärjestelmästä huostaanoton päätyttyä.

Kiinteistöä, rakennusta ja huoneistoa koskeissa tiedoissa tapahtuneet muutokset voidaan 1 momentin estämättä poistaa järjestelmästä ja hävittää, jollei niitä ole erikseen määrätty säilytettäväksi.

14 a §

Muutoksenhaku

Se, jonka yksityistä oikeutta väestötietojärjestelmässä oleva tieto koskee, voi vaatia siihen kirjallisesti oikaisua maistraatilta. Oi-

kaisuvaatimuksen käsittelee se maistraatti, jonka toimialueen tiedoista on kysymys.

Maistraatin oikaisuvaatimukseen antamaan päätökseen haetaan valittamalla muutosta lääninoikeudelta siten kuin hallintolainkäytölaissa (586/1996) säädetään.

Kotikuntaa koskevan merkinnän korjaamisesta säädetään erikseen.

4 luku

Vuoden vaihteen tiedot

25 §

Luovuttamisen yleiset edellytykset

Edellä 4 §:n 3 momentissa tarkoitetut tiedot voidaan luovuttaa ainoastaan asianomaiselle uskontokunnalle. Tieto asevelvollisen uskontokunnasta voidaan kuitenkin luovuttaa pääesikunnalle asevelvollisrekisteriin merkitsemistä varten ja tieto oppilaan uskontokunnasta kouluviranomaisille uskonnonopetuksen suunnittelua ja järjestämistä varten. Tieto henkilön uskontokunnasta voidaan luovuttaa myös verohallinnon viranomaisille verotuksen toimittamista varten sekä muille viranomaisille edellä mainittuihin verrattavaa viranomaistoimintaa ja virallisen tilaston laatimista varten. Kirkollisen vihkimisen edellytysten selvittämisessä tarvittava tieto henkilön uskontokunnasta voidaan lisäksi luovuttaa avioliiton esteiden tutkintaa varten. Annettaessa tietoja perunkirjoitusta, perinnönjakoa tai sukututkimusta taikka niihin verrattavaa tarkoitusta varten voidaan ilmoittaa, mistä uskontokunnasta tai sen seurakunnasta on saatavissa mahdollisesti tarvittavia lisätietoja henkilöstä.

26 a §

Tietojen luovuttaminen uskontokunnille

Evankelis-luterilaiselle kirkolle, ortodoksille kirkkokunnalle ja rekisteröidyille uskonnollisille yhdyskunnille luovutetaan väestötietojärjestelmästä jäsenrekisterin tietojen päivittämisessä tarvittavat tiedot. Lisäksi niille luovutetaan väestötietojärjestelmästä niille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi tarvittavat tiedot.

33 a §

Tietojen tuleminen julkisiksi

Väestötietojärjestelmässä olevat henkilötiedot tulevat julkisiksi, kun henkilön kuolemasta on kulunut 25 vuotta.

7 luku

Maksut

34 §

Tietopalvelujen maksut

Väestötietojärjestelmän tietopalveluista peritään maksuja valtion maksuperustelaissa (150/1992) säädettyjen perusteiden mukaisesti.

Maksu voidaan määrätä suoritteiden omakustannusarvoa alemmaksi, jos tietojen saaja osallistuu väestötietojen ylläpitoon tai väestötietojärjestelmän tietopalvelujen antamiseen.

38 §

Muiden viranomaisten ja yhteisöjen osallistuminen väestökirjanpidon tietopalveluun

Evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan viranomaiset ovat velvollisia pyydettyä antamaan selvityksiä hallussaan olevista, ennen uskontokuntien jäsenrekisteriä koskevan lain (/) voimaantuloa pidetyistä kirkollisista väestörekistereistä ja niihin kuuluvista asiakirjoista.

Evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnilla, joilla on tekninen käyttöyhteys väestötietojärjestelmään tai joiden jäsenrekisteriä pidetään säännöllisesti ajantasalla väestötietojärjestelmän tiedoilla, on oikeus luovuttaa jäsenistään väestötietojärjestelmään merkittyjä yksittäisiä tietoja, jotka ovat tarpeen henkilön oikeuksien ja velvollisuuksien toteuttamiseksi. Väestörekisterikeskus voi erityisestä syystä myöntää muullekin viranomaiselle tai yhteisölle, jolla on tekninen käyttöyhteys väestötietojärjestelmään, luvan luovuttaa väestötietojärjestelmään merkittyjä yksittäisiä tietoja, jotka ovat tarpeen henkilön oikeuksien ja velvollisuuksien toteuttamiseksi.

Tietojen luovuttamisesta on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä 6 luvussa ja 43 §:n 1 momentissa säädetään.

Jos evankelis-luterilaisen kirkon tai ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnan jäsenrekisteriä käytetään 2 momentissa tarkoitettuun tietopalveluun, jäsenrekisterin muita kuin uskontokuntaan liittymistä ja kirkollisia toimituksia koskevia tietoja, jotka on merkitty myös väestötietojärjestelmään, saa muuttaa vain maistraatilta saadun ilmoituksen mukaisesti.

39 §

Muutoksenhaku muun viranomaisen tai yhteisön tietojen luovuttamista koskevaan päätökseen

Edellä 38 §:ssä tarkoitettuun tietojen luovuttamista koskevaan päätökseen voi vaatia kirjallisesti oikaisua päätöksen tehneeltä viranomaiselta tai yhteisöltä. Jollei se hyväksy oikaisuvaatimusta, sen tulee saattaa asia maistraatin käsiteltäväksi kahden viikon kuluessa oikaisuvaatimuksen saapumisesta. Oikaisuvaatimuksen käsittelee maistraatti, jonka toimialueen tiedoista on kysymys.

Muutoksen hakemisesta maistraatin päätökseen on voimassa, mitä 33 §:ssä säädetään.

40 §

Ylläpitokustannukset

Valtio maksaa väestötietojärjestelmän ylläpitämisestä aiheutuvat kustannukset lukuun ottamatta tietojen ilmoittamisesta aiheutuvia kustannuksia.

43 §

Siirtymäsäännökset

Jollei tietoa ole otettu väestötietojärjestelmään, sitä säilytetään kumotussa väestökirjallaissa tarkoitetuissa väestökirjoissa tai niihin kuuluvissa asiakirjoissa. Tietojen luovuttamisesta päättää se viranomainen, jonka hallussa asiakirja on. Tietojen luovuttamisesta on tällöin voimassa soveltuvin osin, mitä 6 luvussa säädetään. Henkilötietojen suojaa koskevassa lainsäädännössä tarkoitettuja arkaluonteisia tietoja ei saa luovuttaa muille kuin asianomaisille viranomaisille, jollei 25

§:n 6 momentista muuta johdu. Väestökirjoissa oleva tieto tulee kuitenkin julkiseksi, kun asianomaisen henkilön kuolemasta on kulunut 25 vuotta. Kokonaan julkiseksi väestökirja tulee sadan vuoden kuluttua kirjaan viimeksi tehdystä merkinnästä.

Muussa laissa tai asetuksessa väestörekisterin pitäjälle säädetyt tehtävät hoitaa, jollei tästä laista muuta johdu, maistraatti, jonka toimialueella henkilöllä on kotikunta tai väestökirjanpitokunta. Jos henkilöllä ei ole koskaan ollut kotikuntaa eikä väestökirjanpitokuntaa Suomessa, Helsingin maistraatti käsittelee asian.

Väestökirjanpitoa koskevat ilmoitukset, jotka on säädetty tehtäviksi väestörekisteriin tai väestörekisterin pitäjälle, on tehtävä 4 momentissa tarkoitettulle maistraatille.

Kirkonkirjoista on muutoin voimassa, mitä niistä erikseen säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Sen estämättä, mitä 4 §:ssä säädetään, väestötietojärjestelmässä säilytetään ennen lain voimaantuloa talletetut kirkollisia toimituksia koskevat tiedot. Lisäksi näiden tietojen tallettamista väestötietojärjestelmään voidaan asianomaisen ministeriön päätöksellä jatkaa enintään viisi vuotta lain voimaantulosta, jos siten merkittävästi yksinkertaistetaan kirkollisen vihkimisen edellytysten selvittämistä tai uskontokunnan jäsenrekisterin ylläpitoa. Tiedot saadaan luovuttaa vain asianomaiselle uskontokunnalle. Ne voidaan kuitenkin merkitä myös avioliiton esteiden tutkinnasta annettavaan todistukseen.

Se, jonka yksityistä oikeutta asia koskee, voi vaatia kirjallisesti oikaisua kirkolliselta viranomaiselta ennen uskontokuntien jäsenrekisteriä koskevan lain voimaan tuloa pidettyyn kirkolliseen väestörekisteriin tai siihen kuuluvaan asiakirjaan tehtyyn merkintään, jota ei ole otettu väestötietojärjestelmään. Oikaisuvaatimuksen käsittelystä ja muutoksenhausta on muutoin voimassa, mitä 39 §:ssä säädetään muutoksenhausta tietojen luovuttamista koskevaan päätökseen.

Jos seurakunnassa on tämän lain tullessa voimaan vireillä väestökirjanpitoon liittyvä asia, se käsitellään lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

Jos kirkollisen viranomaisen väestörekisterinpitoa koskevasta päätöksestä on lain tullessa voimaan vireillä oikaisumenettely tai muutoksenhaku, asia käsitellään lain voimaantullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

2.

Laki

rekisterihallintolain 3 §:n 3 momentin kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan 15 päivänä maaliskuuta 1996 annetun rekisterihallintolain (166/1996) 3 §:n 3 momentti.

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta .

3.

Laki

nimilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 9 päivänä elokuuta 1985 annetun nimilain (694/1985) 2 §:n 3—5 momentti, 4 §:n 1 momentti, 6 ja 8 a §, 9 §:n 3 momentti, 12 §:n 1 momentti, 24 §:n 2 momentti, 32 a §, 32 c §:n 1 momentti sekä 38 §,

sellaisina kuin niistä ovat 4 §:n 1 momentti, 8 a, 12 §:n 1 momentti ja 32 a § laissa 253/1991 sekä 6 § ja 32 c §:n 1 momentti laissa 485/1993, seuraavasti:

2 §

*Lapsen sukunimen määräytyminen
syntymän perusteella*

Lapsen sukunimi on ilmoitettava väestötietojärjestelmään kahden kuukauden kuluessa lapsen syntymästä. Jos vanhemmat eivät ole yhdessä lapsen huoltajia, on lapsen huoltajilla tai huoltajalla oikeus päättää, kumman vanhemman nimen lapsi saa.

Lapsen sukunimi ilmoitetaan sille maistraatille, jonka toimialueella lapsella on kotikunta tai väestökirjanpitokunta. Ilmoituksen voi tehdä myös sille evankelis-luterilaisen kirkon tai ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnalle, jonka jäsen lapsi on. Seurakunnan on selvitettävä nimen lainmukaisuus ja toimitettava tieto nimestä viipymättä väestötietojärjestelmään rekisteröitäväksi.

Jos lapsen sukunimeä ei ole ilmoitettu väestötietojärjestelmään niin kuin 2 ja 3 momentissa säädetään, lapsi saa sen sukunimen, joka äidillä on silloin kun lapsen tiedot ilmoitetaan väestötietojärjestelmään.

4 §

*Lapsen sukunimen muuttaminen isän
sukunimeksi*

Vanhemmat voivat sopia alaikäisen lapsen sukunimen muuttamisesta siten, että lapsi saa isänsä sukunimen, jos vanhemmilla ei lapsen syntyessä ollut yhteistä sukunimeä ja isyyttä ei ollut vahvistettu ja merkitty väes-

tötietojärjestelmään silloin, kun lapsen sukunimi ilmoitettiin väestötietojärjestelmään.

6 §

Ilmoitus lapsen sukunimen muuttamisesta

Ilmoitus lapsen sukunimen muuttamisesta 3 §:n 3 momentin, 4, 4 a ja 5 §:n nojalla on tehtävä kirjallisesti sille maistraatille, jonka toimialueella lapsella on kotikunta tai väestökirjanpitokunta.

8 a §

*Aikaisemman sukunimen ottaminen
henkilökohtaiseen käyttöön tai siitä
luopuminen avioliiton aikana*

Jos puoliso, jonka sukunimi on muuttunut sen johdosta, että puoliset ovat avioliittoon mennessään ottaneet yhteisen sukunimen, ei ole ennen vihkimistä ilmoittanut vihkijälle ottavansa yhteisen sukunimen edellä henkilökohtaiseen käyttöönsä 7 §:n 3 momentissa tarkoitettua sukunimeä, hän voi avioliiton aikana tehdä tätä koskevan ilmoituksen sille maistraatille, jonka toimialueella hänellä on kotikunta tai väestökirjanpitokunta.

Puoliso, joka avioliittoon mennessään on ilmoittanut vihkijälle ottavansa yhteisen sukunimen edellä henkilökohtaiseen käyttöönsä 7 §:n 3 momentissa tarkoitettua sukunimen, voi avioliiton aikana luopua henkilökohtaisessa käytössään olevasta nimestä ilmoitta-

malla siitä 1 momentissa tarkoitettulle maistraatille.

Puoliso voi kuitenkin ainoastaan kerran saman avioliiton aikana tehdä joko 1 momentissa tai 2 momentissa tarkoitettun ilmoituksen. Ilmoitus on tehtävä kirjallisesti 1 momentissa tarkoitettulle maistraatille.

9 §

Puolison sukunimen muuttaminen avioliiton purkautumisen jälkeen

Ilmoitus puolison sukunimen muuttamisesta on tehtävä kirjallisesti sille maistraatille, jonka toimialueella puolisollla on kotikunta tai väestökirjanpitokunta.

12 §

Suojatut nimet ja tunnukset

Uudeksi sukunimeksi ei voida hyväksyä sukunimeä, joka on Suomessa merkitty väestötietojärjestelmään, eikä nimeä, jonka yleisesti tiedetään vakiintuneen määrätyn kotimaisen tai vierasmaalaisen suvun nimeksi, ellei tähän ole olemassa erityistä syytä.

24 §

Sukunimen menetetyksi julistaminen

Sukunimen menetetyksi julistamista tarkoittava kanne on nostettava viiden vuoden kuluessa siitä, kun uusi sukunimi on merkitty väestötietojärjestelmään. Se, joka on 1 momentin nojalla julistettu menettäneeksi oikeutensa sukunimeen, on velvollinen ottamaan takaisin aikaisemman sukunimensä.

32 a §

Etunimen ilmoittaminen ja ottaminen

Lapselle on syntymän jälkeen annettava etunimi. Etunimiä saa antaa enintään kolme. Annetut etunimet on ilmoitettava väestötietojärjestelmään kahden kuukauden kuluessa lapsen syntymästä. Lapsen etunimi ilmoitetaan sille maistraatille, jonka toimialueella

lapsella on kotikunta tai väestökirjanpitokunta. Ilmoituksen voi tehdä myös sille evankelis-luterilaisen kirkon tai ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnalle, jonka jäsen lapsi on. Seurakunnan on selvitettävä nimen lainmukaisuus ja toimitettava tieto nimestä viipymättä väestötietojärjestelmään rekisteröitäväksi.

Jos henkilöllä, jonka syntymää ei ole merkitty väestötietojärjestelmään, ei ole etunimeä silloin, kun hänet Suomessa merkitään väestötietojärjestelmään, hänen on ilmoitettava sille maistraatille, jonka toimialueella hänellä on kotikunta tai väestökirjanpitokunta, minkä etunimen hän ottaa. Etunimiä saa ottaa enintään kolme.

Väestötietojärjestelmään merkitty etunimi saadaan muuttaa ainoastaan siten kuin jäljempänä säädetään.

32 c §

Ilmoitus etunimen muuttamisesta

Jos etunimiä ei ole aikaisemmin muutettu, etunimi voidaan muuttaa sille maistraatille tehtävällä kirjallisella ilmoituksella, jonka toimialueella etunimeä muuttavalla on kotikunta tai väestökirjanpitokunta. Muutos tämän pykälän perusteella on sallittu ainoastaan kerran.

38 §

Vaimon oikeus ottaa takaisin sukunimensä

Jos puoliset on vihitty avioliittoon ennen tämän lain voimaantuloa, vaimolla on oikeus avioliiton aikana ottaa sukunimekseen se nimi, joka hänellä oli naimattomana ollessaan, ilmoittamalla siitä kirjallisesti sille maistraatille, jonka toimialueella hänellä on kotikunta tai väestökirjanpitokunta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta _____.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

4.

Laki**avioliittolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 13 päivänä kesäkuuta 1929 annetun avioliittolain (234/1929) 10 §, 11 §:n 1 momentti sekä 12 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 411/1987, seuraavasti:

10 §

Maistraatin tehtävänä on tutkia, että avioliitolle ei ole laissa säädettyä estettä (*avioliiton esteiden tutkinta*). Avioliiton esteet voi tutkia myös evankelis-luterilaisen kirkon tai ortodoksisen kirkkokunnan seurakunta, jonka jäseniä kihlakumppanit ovat tai toinen heistä on.

11 §

Kihlakumppanien on yhdessä pyydettävä avioliiton esteiden tutkintaa 10 §:ssä tarkoitulta avioliiton esteiden tutkijalta.

12 §

Kihlakumppanin on lisäksi kirjallisesti ilmoitettava, onko hän aikaisemmin solminut avioliiton. Jos avioliiton esteiden tutkijan käytettävissä olevista tiedoista ei ilmene, että aikaisempi avioliitto on purkautunut, kihlakumppanin on annettava avioliiton esteiden tutkijalle siitä todistus tai muu erityinen selvitys.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

5.

Laki**uskontokuntien jäsenrekistereistä**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Uskontokunnan jäsenrekisterillä tarkoitetaan tässä laissa evankelis-luterilaisen kirkon, ortodoksisen kirkkokunnan sekä rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien jäsenistään pitämää rekisteriä, johon kerätään ja talletetaan uskontokunnan toiminnan ja hallinnon kannalta tarpeelliset tiedot.

2 §

Uskontokunnan jäsenrekisterin rekisterinpitäjänä on uskontokunta, sen seurakunta tai toimielin, jonka tehtäväksi rekisterinpito on säädetty tai uskontokunnan yhdyskuntajärjestyksessä määrätty.

3 §

Jäsenrekisterin pitämisessä ja tietojen luovuttamisessa noudatetaan, mitä henkilötietojen suojaa koskevassa lainsäädännössä ja muussa laissa säädetään.

4 §

Jäsenrekisteriin talletetaan uskontokunnan jäsenestä:

- 1) sukunimi ja etunimet;
- 2) henkilötunnus tai syntymäaika;
- 3) osoite ja kotikunta;
- 4) uskontokuntaan liittymisajankohta;

5) uskontokunnasta eroamisajankohta.

5 §

Uskontokunnan jäsenrekisteriin voidaan tallettaa lisäksi seuraavia tietoja, jos ne ovat uskontokunnan toiminnan ja hallinnon kannalta tarpeellisia:

- 1) uskontokunnan jäsenen syntymäkotikunta, kansalaisuus ja äidinkieli;
- 2) uskontokunnan jäsenen seurakunnasta toiseen siirtymisen ajankohta;
- 3) tiedot uskontokunnan jäsenen siviilisäädystä, perheoikeudellisesta asemasta ja toimivaltaisuudesta;
- 4) uskontokunnan jäsenen puolison nimi ja henkilötunnus tai syntymäaika;
- 5) uskontokunnan jäsenen huollossa olevan alaikäisen lapsen nimi ja henkilötunnus tai syntymäaika;
- 6) uskontokunnan jäsenen kastetta, vihkimistä, hautaamista tai muuta vastaavaa toimistusta koskevat tiedot;
- 7) uskontokunnan jäsenen uskontokuntaan liittyvää luottamustehtävää tai siihen verrattavaa tehtävää koskevat tiedot.

6 §

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöpanosta annetaan tarvittaessa asetuksella.

7 §
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta .
Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpi- teisiin.
Uskontokunnalla on oikeus säilyttää tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten nojalla jäsenistä pidettyyn luetteloon merkityt tiedot.

Helsingissä 13 päivänä maaliskuuta 1998

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri *Jouni Backman*

1.

Laki

väestötietolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 11 päivänä kesäkuuta 1993 annetun väestötietolain (507/1993) 4 §:n 2 ja 3 momentti, 7, 34 ja 38—40 § sekä 43 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 38 ja 39 § osaksi laissa 202/1994, sekä

lisätään 4 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 202/1994, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, lakiin uusi 14 a §, 25 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 202/1994, uusi 6 momentti, lakiin uusi 26 a ja 33 a § sekä 43 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi viimeksi mainitussa laissa, uusi 4—6 momentti, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

Väestötietojärjestelmään talletettavat henkilötiedot

Asianomaisten viranomaisten käyttöä varten talletetaan lisäksi:

1) tiedot lasten huostaanottoa koskevista sosiaalilautakunnan ratkaisuksista;

2) vaalien ja kansanäänestysten toimittamista varten tarvittavat tiedot ääni- ja äänestys-oikeutetuista; *sekä*

3) avioliiton esteiden tutkintaa ja vihkimistä varten tarvittavat tiedot kirkkokuntaan tai rekisteröityyn uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumisesta.

Ulkomaalaisesta voidaan tallettaa 1 ja 2 momentissa tarkoitettut tiedot, jos se on Suomessa asumisen tai työskentelyn, Suomea sitovan kansainvälisen sopimuksen velvoitteiden täyttämisen tai muun erityisen syyn johdosta tarpeen. Tietojen tallettamisen edellytyksenä on, että niistä on saatu luotettava selvitys. Tietoja ei kuitenkaan talleteta ulkomaalaisesta, joka on:

1) vieraan valtion Suomessa olevan diplomaattisen tai muun edustuston taikka lähetetyn konsulin viraston palveluksessa;

2) Yhdistyneiden Kansakuntien, sen erityisjärjestön tai sellaiseen rinnastettavan muun kansainvälisen järjestön palveluksessa; tai

3) edellä 1 tai 2 kohdassa tarkoitettun hen-

Asianomaisten viranomaisten käyttöä varten talletetaan lisäksi:

1) tiedot lasten huostaanottoa koskevista sosiaalihuollon asioita käsittelevän monijäsenisen toimielimen ratkaisuksista; *sekä*

2) vaalien ja kansanäänestysten toimittamista varten tarvittavat tiedot ääni- ja äänestys-oikeutetuista.

Asianomaisten uskontokuntien ja 25 §:n 6 momentissa tarkoitettujen viranomaisten käyttöön talletetaan lisäksi tiedot uskontokuntaan kuulumisesta.

Ulkomaalaisesta voidaan tallettaa 1—3 momentissa tarkoitettut tiedot, jos se on Suomessa asumisen tai työskentelyn, Suomea sitovan kansainvälisen sopimuksen velvoitteiden täyttämisen tai muun erityisen syyn vuoksi tarpeen. Tietojen tallettamisen edellytyksenä on, että niistä on saatu luotettava selvitys. Tietoja ei kuitenkaan talleteta ulkomaalaisesta, joka on:

1) vieraan valtion Suomessa olevan diplomaattisen tai muun edustuston taikka lähetetyn konsulin viraston palveluksessa;

2) Yhdistyneiden Kansakuntien, sen erityisjärjestön tai sellaiseen rinnastettavan muun kansainvälisen järjestön palveluksessa; *taikka*

3) 1 tai 2 kohdassa tarkoitettun henkilön

Voimassa oleva laki

kilön perheenjäsen tai hänen yksityisessä palveluksessaan, ellei rekisteritoimisto erityisestä syystä toisin määrää.

7 §

Muuttuneiden tietojen arkistointi

Kun väestötietojärjestelmän tiedot ovat muuttuneet, aikaisemmat tiedot on säilytettävä erikseen arkistoituina, jolle niiden käyttötarve ole säännöllistä. Tieto lapsen huostaanotosta on kuitenkin viipymättä poistettava väestötietojärjestelmästä huostaanoton päätyttyä.

Ehdotus

perheenjäsen tai hänen yksityisessä palveluksessaan, ellei *maistraatti* erityisestä syystä toisin määrää.

7 §

Muuttuneiden tietojen arkistointi

Jos väestötietojärjestelmän tiedot ovat muuttuneet, aikaisempien tietojen säilyminen ja käytettävyyys on varmistettava tiedot erikseen arkistoimalla tai tietotekniikan mahdollistamalla muulla tavalla. Tieto lapsen huostaanotosta on kuitenkin viipymättä poistettava väestötietojärjestelmästä huostaanoton päätyttyä.

Kiinteistöä, rakennusta ja huoneistoa koskeissa tiedoissa tapahtuneet muutokset voidaan 1 momentin estämättä poistaa järjestelmästä ja hävittää, jollei niitä ole erikseen määrätty säilytettäväksi.

14 a §

Muutoksenhaku

Se, jonka yksityistä oikeutta väestötietojärjestelmässä oleva tieto koskee, voi vaatia siihen kirjallisesti oikaisua maistraatilta. Oikaisuvaatimuksen käsittelee se maistraatti, jonka toimialueen tiedoista on kysymys.

Maistraatin oikaisuvaatimukseen antamaan päätökseen haetaan valittamalla muutosta lääninoikeudelta siten kuin hallintolainkäytölaissa (586/1996) säädetään.

Kotikuntaa koskevan merkinnän korjaamisesta säädetään erikseen.

4 luku

Vuoden vaihteen tiedot

25 §

Luovuttamisen yleiset edellytykset

Edellä 4 §:n 3 momentissa tarkoitetut tiedot voidaan luovuttaa ainoastaan asianomaiselle uskontokunnalle. Tieto asevelvollisen uskontokunnasta voidaan kuitenkin luovuttaa

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

pääesikunnalle asevelvollisrekisteriin merkitsemistä varten ja tieto oppilaan uskontokunnasta kouluviranomaisille uskonnonopetuksen suunnittelua ja järjestämistä varten. Tieto henkilön uskontokunnasta voidaan luovuttaa myös verohallinnon viranomaisille verotuksen toimittamista varten sekä muille viranomaisille edellä mainittuihin verrattavaa viranomaistoimintaa ja virallisen tilaston laatimista varten. Kirkollisen vihkimisen edellytysten selvittämisessä tarvittava tieto henkilön uskontokunnasta voidaan lisäksi luovuttaa avioliiton esteiden tutkintaa varten. Annettaessa tietoja perunkirjoitusta, perinnönjakoa tai sukututkimusta taikka niihin verrattavaa tarkoitusta varten voidaan ilmoittaa, mistä uskontokunnasta tai sen seurakunnasta on saatavissa mahdollisesti tarvittavia lisätietoja henkilöstä.

26 a §

Tietojen luovuttaminen uskontokunnille

Evangelis-luterilaiselle kirkolle, ortodoksille kirkkokunnalle ja rekisteröidyille uskonnollisille yhdyskunnille luovutetaan väestötietojärjestelmästä jäsenrekisterin tietojen päivittämisessä tarvittavat tiedot. Lisäksi niille luovutetaan väestötietojärjestelmästä niille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi tarvittavat tiedot.

33 a §

Tietojen tuleminen julkisiksi

Väestötietojärjestelmässä olevat henkilötiedot tulevat julkisiksi, kun henkilön kuolemasta on kulunut 25 vuotta.

7 luku

Maksut

34 §

Tietopalvelujen maksut

Väestötietojärjestelmän tietopalveluista peritään maksuja valtion maksuperustelaissa (150/92) säädettyjen perusteiden mukaisesti.

34 §

Tietopalvelujen maksut

Väestötietojärjestelmän tietopalveluista peritään maksuja valtion maksuperustelaissa (150/1992) säädettyjen perusteiden mukaisesti.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Maksu voidaan määrätä suoritteen omakustannusarvoa alemmaksi, jos tietojen saaja osallistuu merkittävässä määrin väestötietojen ylläpitoon.

38 §

*Kirkollisten viranomaisten
väestörekisterinpitotehtävät*

Evangelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan viranomaisten pitämää rekisteriä nimitetään kirkolliseksi väestörekisteriksi. Kirkollisen viranomaisen toimivalta määräytyy sen mukaan, missä henkilöllä on kotikunta ja siellä oleva asuinpaikka, jollei erikseen toisin säädetä. Kirkollisen väestörekisterin pidosta on voimassa soveltuvin osin, mitä 4—7, 24—30, 32, 35—37 ja 43 §:ssä säädetään.

Väestötietojärjestelmää voidaan käyttää hyväksi luovutettaessa tietoja kirkollisesta väestörekisteristä.

Maksu voidaan määrätä suoritteen omakustannusarvoa alemmaksi, jos tietojen saaja osallistuu väestötietojen ylläpitoon tai väestötietojärjestelmän tietopalvelujen antamiseen.

38 §

*Muiden viranomaisten ja yhteisöjen
osallistuminen väestökirjanpidon
tietopalveluun*

Evangelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan viranomaiset ovat velvollisia pyydettäessä antamaan selvityksiä hallussaan olevista, ennen uskontokuntien jäsenrekisteriä koskevan lain (1) voimaantuloa pidetyistä kirkollisista väestörekistereistä ja niihin kuuluvista asiakirjoista.

Evangelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnilla, joilla on tekninen käyttöyhteys väestötietojärjestelmään tai joiden jäsenrekisteriä pidetään säännöllisesti ajantasalla väestötietojärjestelmän tiedoilla, on oikeus luovuttaa jäsenistään väestötietojärjestelmään merkittyjä yksittäisiä tietoja, jotka ovat tarpeen henkilön oikeuksien ja velvollisuuksien toteuttamiseksi. Väestörekisterikeskus voi erityisestä syystä myöntää muullekin viranomaiselle tai yhteisölle, jolla on tekninen käyttöyhteys väestötietojärjestelmään, luvan luovuttaa väestötietojärjestelmään merkittyjä yksittäisiä tietoja, jotka ovat tarpeen henkilön oikeuksien ja velvollisuuksien toteuttamiseksi.

Tietojen luovuttamisesta on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä 6 luvussa ja 43 §:n 1 momentissa säädetään.

Jos evangelis-luterilaisen kirkon tai ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnan jäsenrekisteriä käytetään 2 momentissa tarkoitettuun tietopalveluun, jäsenrekisterin muita kuin uskontokuntaan liittymistä ja kirkollisia toimituksia koskevia tietoja, jotka on merkitty myös väestötietojärjestelmään, saa muuttaa vain maistraatilta saadun ilmoituksen mukaisesti.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

39 §

Muutoksenhaku kirkollisen viranomaisen päätökseen

Henkilö, jonka yksityistä oikeutta evankelis-luterilaisen kirkon tai ortodoksisen kirkkokunnan viranomaisen väestörekisterin piitoon liittyvä ratkaisu koskee, voi vaatia siihen kirjallisesti oikaisua. Oikaisuvaatimus on toimitettava ratkaisun tehneelle kirkkoliselle viranomaiselle, jonka tulee, jollei se hyväksy oikaisuvaatimusta, saattaa asia rekisteritoimiston käsiteltäväksi kahden viikon kuluessa oikaisuvaatimuksen saapumisesta.

Oikaisuvaatimuksen käsittelee se rekisteritoimisto, jonka virka-alueella oikaisuvaatimuksen tekijällä on tai on viimeksi ollut kotikunta. Jos henkilöllä ei ole koskaan ollut kotikuntaa Suomessa, asian käsittelee Helsingin kihlakunnan rekisteritoimisto.

Rekisteritoimiston oikaisuvaatimuksen johdosta antamaan päätökseen saa oikaisuvaatimuksen tekijä hakea muutosta valittamalla siihen lääninoikeuteen, jonka tuomiopiirissä päätöksen tehnyt rekisteritoimisto on. Lääninoikeuden päätökseen saa asianomainen henkilö hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Valitusmenettelyssä noudatetaan muutoksenhausta hallintoasioissa annetun lain (154/50) säännöksiä.

40 §

Ylläpitokustannukset

Valtio maksaa väestötietojärjestelmän ylläpitämisestä aiheutuvat kustannukset lukuun ottamatta siihen liittyvistä tehtävistä evankelis-luterilaiselle kirkolle ja ortodoksiselle kirkkokunnalle sekä kunnille aiheutuvia kustannuksia.

43 §

Siirtymäsäännökset

Jollei tietoa ole otettu väestötietojärjestelmään, sitä säilytetään kumotussa väestökirjailaisissa tarkoitetuissa väestökirjoissa tai niihin kuuluvissa asiakirjoissa. Tietojen luovuttami-

39 §

Muutoksenhaku muun viranomaisen tai yhteisön tietojen luovuttamista koskevaan päätökseen

Edellä 38 §:ssä tarkoitettuun tietojen luovuttamista koskevaan päätökseen voi vaatia kirjallisesti oikaisua päätöksen tehneeltä viranomaiselta tai yhteisöltä. Jollei se hyväksy oikaisuvaatimusta, sen tulee saattaa asia maistraatin käsiteltäväksi kahden viikon kuluessa oikaisuvaatimuksen saapumisesta. Oikaisuvaatimuksen käsittelee maistraatti, jonka toimialueen tiedoista on kysymys.

Muutoksen hakemisesta maistraatin päätökseen on voimassa, mitä 33 §:ssä säädetään.

40 §

Ylläpitokustannukset

Valtio maksaa väestötietojärjestelmän ylläpitämisestä aiheutuvat kustannukset lukuun ottamatta tietojen ilmoittamisesta aiheutuvia kustannuksia.

43 §

Siirtymäsäännökset

Jollei tietoa ole otettu väestötietojärjestelmään, sitä säilytetään kumotussa väestökirjailaisissa tarkoitetuissa väestökirjoissa tai niihin kuuluvissa asiakirjoissa. Tietojen luovuttami-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

sesta päättää se viranomainen, jonka hallussa asiakirja on. Tietojen luovuttamisesta on tällöin voimassa soveltuvien osin, mitä tämän lain 24—33 §:ssä säädetään. Henkilörekisterilain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuja arkaluonteisia tietoja ei saa luovuttaa muille kuin asianomaisille viranomaisille. Väestökirjoissa oleva tieto on kuitenkin julkinen, kun asianomaisen henkilön kuolemasta on kulunut 25 vuotta.

sesta päättää se viranomainen, jonka hallussa asiakirja on. Tietojen luovuttamisesta on tällöin voimassa soveltuvien osin, mitä 6 luvussa säädetään. Henkilötietojen suojaa koskevassa lainsäädännössä tarkoitettuja arkaluonteisia tietoja ei saa luovuttaa muille kuin asianomaisille viranomaisille, jollei 25 §:n 6 momentista muuta johdu. Väestökirjoissa oleva tieto tulee kuitenkin julkiseksi, kun asianomaisen henkilön kuolemasta on kulunut 25 vuotta. Kokonaan julkiseksi väestökirja tulee sadan vuoden kuluttua kirjaan viimeksi tehdystä merkinnästä.

Muussa laissa tai asetuksessa väestörekisterin pitäjälle säädetty tehtävät hoitaa, jollei tästä laista muuta johdu, maistraatti, jonka toimialueella henkilöllä on kotikunta tai väestökirjanpitokunta. Jos henkilöllä ei ole koskaan ollut kotikuntaa eikä väestökirjanpitokuntaa Suomessa, Helsingin maistraatti käsittelee asian.

Väestökirjanpitoa koskevat ilmoitukset, jotka on säädetty tehtäviksi väestörekisteriin tai väestörekisterin pitäjälle, on tehtävä 4 momentissa tarkoitettulle maistraatille.

Kirkonkirjoista on muutoin voimassa, mitä niistä erikseen säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Sen estämättä, mitä 4 §:ssä säädetään, väestötietojärjestelmässä säilytetään ennen lain voimaantuloa talletetut kirkollisia toimituksia koskevat tiedot. Lisäksi näiden tietojen tallettamista väestötietojärjestelmään voidaan asianomaisen ministeriön päätöksellä jatkaa enintään viisi vuotta lain voimaantulosta, jos siten merkittävästi yksinkertaistetaan kirkollisen vihkimisen edellytysten selvittämistä tai uskontokunnan jäsenrekisterin ylläpitoa. Tiedot saadaan luovuttaa vain asianomaiselle uskontokunnalle. Ne voidaan kuitenkin merkitä myös avioliiton esteiden tutkinnasta annettavaan todistukseen.

Se, jonka yksityistä oikeutta asia koskee, voi vaatia kirjallisesti oikaisua kirkolliselta viranomaiselta ennen uskontokuntien jäsenrekisteriä koskevan lain voimaantuloa pidettyyn kirkolliseen väestörekisteriin tai siihen

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kuuluvaan asiakirjaan tehtyyn merkintään, jota ei ole otettu väestötietojärjestelmään. Oikaisuvaatimuksen käsittelystä ja muutoksenhausta on muutoin voimassa, mitä 39 §:ssä säädetään muutoksenhausta tietojen luovuttamista koskevaan päätökseen.

Jos seurakunnassa on tämän lain tullessa voimaan vireillä väestökirjanpitoon liittyvä asia, se käsitellään lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

Jos kirkollisen viranomaisen väestörekisterinpitoa koskevasta päätöksestä on lain tullessa voimaan vireillä oikaisumenettely tai muutoksenhaku, asia käsitellään lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

3.

Laki**nimilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 9 päivänä elokuuta 1985 annetun nimilain (694/1985) 2 §:n 3—5 momentti, 4 §:n 1 momentti, 6 ja 8 a §, 9 §:n 3 momentti, 12 §:n 1 momentti, 24 §:n 2 momentti, 32 a §, 32 c §:n 1 momentti sekä 38 §,

sellaisina kuin niistä ovat 4 §:n 1 momentti, 8 a, 12 §:n 1 momentti ja 32 a § laissa 253/1991 sekä 6 § ja 32 c §:n 1 momentti laissa 485/1993, seuraavasti:

2 §

Lapsen sukunimen määräytyminen syntymän perusteella

Lapsen sukunimeä koskeva ilmoitus on tehtävä väestörekisterin pitäjälle silloin, kun lapsi ilmoitetaan väestörekisteriin. Jos vanhemmat eivät ole yhdessä lapsen huoltajia, on lapsen huoltajilla tai huoltajalla oikeus päättää kumman vanhemman nimen lapsi saa.

Kun lapsi ilmoitetaan väestörekisteriin, väestörekisterin pitäjän on tiedusteltava, kumman vanhemman sukunimen lapsi saa.

Jos lapsen sukunimeä ei ole ilmoitettu väestörekisteriin niin kuin 2 ja 3 momentissa on säädetty, lapsi saa sen sukunimen, joka äidillä on silloin kun lapsi ilmoitetaan väestörekisteriin.

4 §

Lapsen sukunimen muuttaminen isän sukunimeksi

Vanhemmat voivat sopia alaikäisen lapsen sukunimen muuttamisesta siten, että lapsi saa isänsä sukunimen, jos vanhemmilla ei lapsen syntyessä ollut yhteistä sukunimeä ja isyyttä ei ollut vahvistettu ja merkitty väestörekisteriin silloin, kun lapsi ilmoitettiin väestörekisteriin otettavaksi.

Lapsen sukunimi on ilmoitettava väestötietojärjestelmään kahden kuukauden kuluessa lapsen syntymästä. Jos vanhemmat eivät ole yhdessä lapsen huoltajia, on lapsen huoltajilla tai huoltajalla oikeus päättää, kumman vanhemman nimen lapsi saa.

Lapsen sukunimi ilmoitetaan sille maistraatille, jonka toimialueella lapsella on kotikunta tai väestökirjanpitokunta. Ilmoituksen voi tehdä myös sille evankelis-luterilaisen kirkon tai ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnalle, jonka jäsen lapsi on. Seurakunnan on selvitettävä nimen lainmukaisuus ja toimitettava tieto nimestä viipymättä väestötietojärjestelmään rekisteröitäväksi.

Jos lapsen sukunimeä ei ole ilmoitettu väestötietojärjestelmään niin kuin 2 ja 3 momentissa säädetään, lapsi saa sen sukunimen, joka äidillä on silloin kun lapsen tiedot ilmoitetaan väestötietojärjestelmään.

4 §

Lapsen sukunimen muuttaminen isän sukunimeksi

Vanhemmat voivat sopia alaikäisen lapsen sukunimen muuttamisesta siten, että lapsi saa isänsä sukunimen, jos vanhemmilla ei lapsen syntyessä ollut yhteistä sukunimeä ja isyyttä ei ollut vahvistettu ja merkitty väestötietojärjestelmään silloin, kun lapsen sukunimi ilmoitettiin väestötietojärjestelmään.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

Ilmoitus lapsen sukunimen muuttamisesta

Ilmoitus lapsen sukunimen muuttamisesta 3 §:n 3 momentin, 4, 4 a ja 5 §:n nojalla on tehtävä kirjallisesti asianomaiselle väestörekisterin pitäjälle.

8 a §

Aikaisemman sukunimen ottaminen henkilökohtaiseen käyttöön tai siitä luopuminen avioliiton aikana

Jos puoliso, jonka sukunimi on muuttunut sen johdosta, että puoliset ovat avioliittoon mennessään ottaneet yhteisen sukunimen, ei ole ennen vihkimistä ilmoittanut vihkijälle ottavansa yhteisen sukunimen edellä henkilökohtaiseen käyttöönsä 7 §:n 3 momentissa tarkoitettua sukunimeä, hän voi avioliiton aikana tehdä tätä koskevan ilmoituksen väestörekisterin pitäjälle.

Puoliso, joka avioliittoon mennessään on ilmoittanut vihkijälle ottavansa yhteisen sukunimen edellä henkilökohtaiseen käyttöönsä 7 §:n 3 momentissa tarkoitettua sukunimen, voi avioliiton aikana luopua henkilökohtaisessa käytössään olevasta nimestä ilmoittamalla siitä väestörekisterin pitäjälle.

Puoliso voi kuitenkin ainoastaan kerran saman avioliiton aikana tehdä joko 1 momentissa tai 2 momentissa tarkoitettua ilmoituksen. Ilmoitus on tehtävä kirjallisesti asianomaiselle väestörekisterin pitäjälle.

9 §

Puolison sukunimen muuttaminen avioliiton purkautumisen jälkeen

Ilmoitus puolison sukunimen muuttamisesta on tehtävä kirjallisesti asianomaiselle väestörekisterin pitäjälle.

6 §

Ilmoitus lapsen sukunimen muuttamisesta

Ilmoitus lapsen sukunimen muuttamisesta 3 §:n 3 momentin, 4, 4 a ja 5 §:n nojalla on tehtävä kirjallisesti sille maistraatille, jonka toimialueella lapsella on kotikunta tai väestökirjanpitokunta.

8 a §

Aikaisemman sukunimen ottaminen henkilökohtaiseen käyttöön tai siitä luopuminen avioliiton aikana

Jos puoliso, jonka sukunimi on muuttunut sen johdosta, että puoliset ovat avioliittoon mennessään ottaneet yhteisen sukunimen, ei ole ennen vihkimistä ilmoittanut vihkijälle ottavansa yhteisen sukunimen edellä henkilökohtaiseen käyttöönsä 7 §:n 3 momentissa tarkoitettua sukunimeä, hän voi avioliiton aikana tehdä tätä koskevan ilmoituksen sille maistraatille, jonka toimialueella hänellä on kotikunta tai väestökirjanpitokunta.

Puoliso, joka avioliittoon mennessään on ilmoittanut vihkijälle ottavansa yhteisen sukunimen edellä henkilökohtaiseen käyttöönsä 7 §:n 3 momentissa tarkoitettua sukunimen, voi avioliiton aikana luopua henkilökohtaisessa käytössään olevasta nimestä ilmoittamalla siitä 1 momentissa tarkoitettulle maistraatille.

Puoliso voi kuitenkin ainoastaan kerran saman avioliiton aikana tehdä joko 1 momentissa tai 2 momentissa tarkoitettua ilmoituksen. Ilmoitus on tehtävä kirjallisesti 1 momentissa tarkoitettulle maistraatille.

Ilmoitus puolison sukunimen muuttamisesta on tehtävä kirjallisesti sille maistraatille, jonka toimialueella puolisollla on kotikunta tai väestökirjanpitokunta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

12 §

Suojatut nimetä ja tunnukset

Uudeksi sukunimeksi ei voida hyväksyä sukunimeä, joka on Suomessa merkitty väestörekisteriin, eikä nimeä, jonka yleisesti tiedetään vakiintuneen määrätyn kotimaisen tai vierasmaalaisen suvun nimeksi, ellei tähän ole olemassa erityistä syytä.

12 §

Suojatut nimet ja tunnukset

Uudeksi sukunimeksi ei voida hyväksyä sukunimeä, joka on Suomessa merkitty väestötietojärjestelmään, eikä nimeä, jonka yleisesti tiedetään vakiintuneen määrätyn kotimaisen tai vierasmaalaisen suvun nimeksi, ellei tähän ole olemassa erityistä syytä.

24 §

Sukunimen menetetyksi julistaminen

Sukunimen menetetyksi julistamista tar koittava kanne on nostettava viiden vuoden kuluessa siitä, kun uusi sukunimi on merkit ty väestörekisteriin. Se, joka on 1 momentin nojalla julistettu menettäneeksi oikeutensa sukunimeen, on velvollinen ottamaan takai sin aikaisemman sukunimensä.

Sukunimen menetetyksi julistamista tar koittava kanne on nostettava viiden vuoden kuluessa siitä, kun uusi sukunimi on merkit ty väestötietojärjestelmään. Se, joka on 1 momentin nojalla julistettu menettäneeksi oikeutensa sukunimeen, on velvollinen ot tamaan takaisin aikaisemman sukunimensä.

32 a §

Etunimen ilmoittaminen ja ottaminen

Lapselle on syntymän jälkeen annettava etunimi. Etunimiä saa antaa enintään kolme. Annetut etunimet on ilmoitettava väestörekisterin pitäjälle silloin, kun lapsi ilmoite taan väestörekisteriin.

Jos henkilöllä, jonka syntymää ei ole mer kitty väestörekisteriin, ei ole etunimeä sil loin, kun hänet Suomessa merkitään väestörekisteriin, hänen on ilmoitettava väestörekisterin pitäjälle, minkä etunimen hän ottaa. Etunimiä saa ottaa enintään kolme.

32 a §

Etunimen ilmoittaminen ja ottaminen

Lapselle on syntymän jälkeen annettava etunimi. Etunimiä saa antaa enintään kolme. Annetut etunimet on ilmoitettava väestötieto järj estelmään kahden kuukauden kuluessa lapsen syntymästä. Lapsen etunimi ilmoite taan sille maistraatille, jonka toimialueella lapsella on kotikunta tai väestökirjanpito kunta. Ilmoituksen voi tehdä myös sille evankelis-luterilaisen kirkon tai ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnalle, jonka jäsen lapsi on. Seurakunnan on selvitettävä nimen lainmukaisuus ja toimitettava tieto nimestä viipymättä väestötietojärjestelmään rekiste röitäväksi.

Jos henkilöllä, jonka syntymää ei ole mer kitty väestötietojärjestelmään, ei ole etuni meä silloin, kun hänet Suomessa merkitään väestötietojärjestelmään, hänen on ilmoitet tava sille maistraatille, jonka toimialueella hänellä on kotikunta tai väestökirjanpitokun ta, minkä etunimen hän ottaa. Etunimiä saa ottaa enintään kolme

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

Väestörekisteriin merkitty etunimi saadaan muuttaa ainoastaan siten kuin jäljempänä säädetään.

Väestötietojärjestelmään merkitty etunimi saadaan muuttaa ainoastaan siten kuin jäljempänä säädetään.

32 c §

32 c §

*Ilmoitus etunimen muuttamisesta**Ilmoitus etunimen muuttamisesta*

Etunimi voidaan muuttaa asianomaiselle väestörekisterin pitäjälle tehtävällä kirjallisella ilmoituksella, jos etunimiä ei ole aikaisemmin muutettu. Muutos tämän pykälän perusteella on sallittu ainoastaan kerran.

Jos etunimiä ei ole aikaisemmin muutettu etunimi voidaan muuttaa *sille maistraatille* tehtävällä kirjallisella ilmoituksella, *jonka toimialueella etunimeä muuttavalla on kotikunta tai väestökirjanpitokunta*. Muutos tämän pykälän perusteella on sallittu ainoastaan kerran.

38 §

38 §

*Vaimon oikeus ottaa takaisin sukunimensä**Vaimon oikeus ottaa takaisin sukunimensä*

Jos puoliset on vihitty avioliittoon ennen tämän lain voimaantuloa, vaimolla on oikeus avioliiton aikana ottaa sukunimekseen se nimi, joka hänellä oli naimattomana ollessaan, ilmoittamalla siitä kirjallisesti asianomaiselle väestörekisterin pitäjälle.

Jos puoliset on vihitty avioliittoon ennen tämän lain voimaantuloa, vaimolla on oikeus avioliiton aikana ottaa sukunimekseen se nimi, joka hänellä oli naimattomana ollessaan, ilmoittamalla siitä kirjallisesti *sille maistraatille, jonka toimialueella hänellä on kotikunta tai väestökirjanpitokunta*.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta*

*Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä
lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpi-
teisiin.*

4.

Laki

avioliittolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 13 päivänä kesäkuuta 1929 annetun avioliittolain (234/1929) 10 §, 11 §:n 1 momentti sekä 12 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 411/1987, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 §

Väestörekisterin pitäjän tehtävänä on tutkia, että avioliitolle ei ole laissa säädettyä estettä (*avioliiton esteiden tutkinta*).

Avioliiton esteet tutkii se väestörekisterin pitäjä, jonka pitämässä rekisterissä kihlakumppanit ovat tai toinen heistä on. Jos molemmat kihlakumppanit ovat ulkomaalaisia eikä kumpikaan vakinaisesti asu Suomessa, avioliiton esteet tutkii se väestörekisterin pitäjä, jonka toimialueella kihlakumppanit oleskelevat tai toinen heistä oleskelee.

11 §

Kihlakumppanien on yhdessä pyydettävä avioliiton esteiden tutkintaa 10 §:n 2 momentissa tarkoitettulta väestörekisterin pitäjältä.

10 §

Maistraatin tehtävänä on tutkia, että avioliitolle ei ole laissa säädettyä estettä (avioliiton esteiden tutkinta). Avioliiton esteet voi tutkia myös se evankelis-luterilaisen kirkon tai ortodoksisen kirkkokunnan seurakunta, jonka jäseniä kihlakumppanit ovat tai toinen heistä on.

11 §

Kihlakumppanien on yhdessä pyydettävä avioliiton esteiden tutkintaa 10 §:ssä tarkoitettulta *avioliiton esteiden tutkijalta*.

12 §

Kihlakumppanin on lisäksi kirjallisesti ilmoitettava, onko hän aikaisemmin solminut avioliiton. Jos väestörekisteristä ei ilmene, että aikaisempi avioliitto on purkautunut, kihlakumppanin on avioliiton esteiden tutkijalle annettava siitä todistus tai muu erityinen selvitys.

Kihlakumppanin on lisäksi kirjallisesti ilmoitettava, onko hän aikaisemmin solminut avioliiton. Jos *avioliiton esteiden tutkijan käytettävissä olevista tiedoista* ei ilmene, että aikaisempi avioliitto on purkautunut, kihlakumppanin on annettava avioliiton esteiden tutkijalle siitä todistus tai muu erityinen selvitys.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta*

*Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä
lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.*